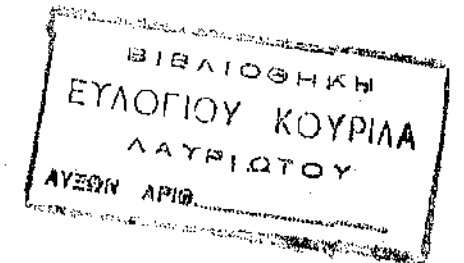

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

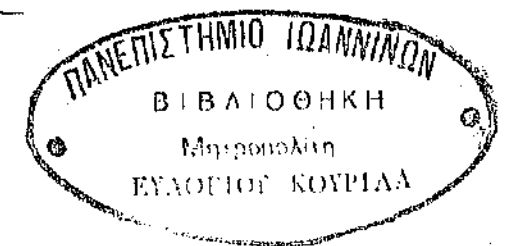
1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

076.

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΑΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ὁδὸς Ἀγγέλου, 9.

1883

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 18

Συνδρομή ἑτήσια ἑνὲς ἑξακτοῦ, ἢ ἡμιτοῦ, ἢ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ, ἢ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ. — Ἄλλοι συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
ἰταλικῶν ἑταίρων ἢ ἄλλων καὶ εἰς ἑτήσια ἢ ἡμιτοῦ ἢ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ ἢ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ ἡμιτοῦ

5 Ἰουνίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Λ. Ἀλεβού. — Μετάφρασις Π. Γ. Φέρμου].

Συγγραμ. 181 σελ. 311.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ κυρία Σκώτ, ἡ μίς Πέρι-
βαλ, ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐλάμβανον τὴν
θέσιν των περὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης τοῦ πρε-
σβυτέρου, καὶ τὰχιστα, ἐνεκὰ τοῦ αἰφνιδίου
καὶ τοῦ παραδόξου τῆς συναγτήσεως, καὶ μαλι-
στα ἐνεκὰ τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ὀπωσῶν πα-
ραδόξου φαιδρότητος τῆς Μπεττίνας, ἡ συν-
διάλεξις μετετρέπη εἰς εὐκρινεστάτην καὶ ἐγ-
κάρδιον οἰκειότητα.

— Τώρα θὰ ἴδῃτε, πάτερ, εἶπεν ἡ Μπεττί-
να, τώρα θὰ ἴδῃτε ἂν εἶπα ψεύματα, ἂν δὲν
εἶμαι ψόφικ τῆς πείνας. Σὰς το προλέγω λοι-
πὸν ὅτι ἔχω σκοπὸν νὰ κατατροχθίσω ποτέ
μου δὲν ἐκάθισα νὰ φάγω μὲ τόσην εὐχαρί-
στησιν. Τί εὐμορφα ποὺ θὰ περάσωμεν τὴν ἡ-
μέραν μας μὲ τὸ γεῦμα τοῦτο! Δὲν εἰξεύρετε
πόσον εἴμεθα εὐχαριστημένα καὶ ἡ ἀδελφὴ μου
καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐπαύλεως, τῶν
κτημάτων, τοῦ δάσους!

— Καὶ ὅλ' αὐτὰ, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ,
νὰ τα ἀποκτήσωμεν τόσον ἐκτόκτως, τόσον ἀ-
προσδοκῆτως! Σὰς βεβαίω πολὺ ὀλίγον τὸ ἐ-
περιμένεμεν.

— Καλέ, τί λέγεις, Σουζή, πολὺ ὀλίγον, ὑ-
πέλαβεν ἡ Μπεττίνα, καθόλου δὲν το ἐπεριμέ-
ναμεν. Ἀκούσατε, πάτερ, χθὲς ἦτο ἡ ἑορτὴ
τῆς ἀδελφῆς μου. . . Ἀλλὰ πρῶτον συγγνώ-
μην, κύριε. . . κύριε Ἰωάννη, καλὰ λέγω;

— Μάλιστα, κυρία, Ἰωάννη.

— Λοιπὸν, κύριε Ἰωάννη, ἀκόμα λιγὰν ἀπὸ
τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτὴν σοῦπαν, σὰς παρακαλῶ.

Ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος ἀνελάμβανεν ἤδη
ἐκ τῆς ταραχῆς του, συνήρχετο ἄλλ' ὅμως
ἦτο ἔτι σφόδρα συγκεινημένος, ὥστε δὲν ἦτο
εἰς κατάστασιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ τοῦ οἰκοδε-
σπότης ἔργα κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον. Ἐ-
θεν ὁ Ἰωάννης ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς λι-
τῆς τραπέζης τοῦ ἀναδόχου του. Ἐπλήρωσε
λοιπὸν μέχρι στεφάνης τὸ πινακίον τῆς θεσπε-
σίας ἐκείνης Ἀμερικανίδος, τῆς εὐτόλμως προση-
λαύσης ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα τῶν δύο μεγά-
λων τῆς ὀφθαλμῶν, τῶν σπινθηροβολουμένων εἰ-

λικρίνειαν, τόλμην καὶ φαιδρότητα. Καὶ οἱ ὀ-
φθαλμοὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου ἀντήμειβον τὴν μίς
Πέριβαλ διὰ τοῦ αὐτοῦ νοήματος. Ἐν ᾧ δὲ
μόλις πρὸ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἐν τῷ
κήπῳ ἡ νέα Ἀμερικανὶς καὶ ὁ νέος ἀξιοματι-
κὸς προσηγόρευσαν ἀλλήλους τὸ πρῶτον, ἤδη
ἀμφότεροι ἐνώπιον ἀλλήλων εὐρισκόμενοι ἠ-
σθάνοντο ἑαυτοὺς ἐν πάσῃ ἀνέσει, ἐν πλήρει
πίστει, σχεδὸν ἐν οἰκειότητι.

— Λοιπὸν σὰς ἔλεγα, πάτερ, ἐπανέλαβεν ἡ
Μπεττίνα, ὅτι χθὲς ἦτο ἡ ἑορτὴ τῆς ἀδελφῆς
μου, τὰ γενέθλιά της. Ὁ γαμβρὸς μου πρὸ ὀ-
κτώ ἡμερῶν ἀναγκασθεὶς νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀμε-
ρικὴν εἶπεν εἰς τὴν ἀδελφὴν μου: «Δὲν θὰ εἴ-
μαι ἐδῶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς σου, ἀλλὰ θὰ
λάβῃς ὅμως εἰδήσεις μου». Χθὲς λοιπὸν μας ἐ-
στάλησαν δῶρα καὶ ἀνθοδέσμαι ἀπὸ παντοῦ
σχεδὸν, ἀλλ' ὁ γαμβρὸς μου μέχρι τῆς 5 μ.μ.
τίποτε. Ἐξερχώμεθα νὰ κάμωμεν δύο γύρους
εἰς τὸ δάσος ἔφιπποι. . . καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος
περὶ ἵππων.

Καὶ διακόψασα τὸν λόγον ἐκυψεν ὀλίγον
πλαγίως καὶ παρετήρησε μετὰ περιεργίας τὰ
μεγάλα καὶ κατάπλευ ἀκνεως ὑποδήματα τοῦ
Ἰωάννου καὶ ἀνεφώνησε:

— Ἀλλὰ, κύριε, ἔχετε πτερνιστήρας;

— Μάλιστα, κυρία.

— Εἶσθε εἰς τὸ ἵππικόν;

— Εἶμαι εἰς τὸ πυροβολικόν, κυρία, καὶ τὸ
πυροβολικόν εἶνε καὶ ἵππικόν.

— Καὶ τὸ σύνταγμα σὰς σταθμεύει; . .

— Ἐδῶ πλησίον.

— Ἀλλὰ τότε λοιπὸν θὰ μας συνοδεύετε
ὅταν ἐξερχώμεθα ἔφιπποι;

— Μετὰ μεγίστης χαρᾶς, κυρία.

— Ἐγμεθα σύμφωνοι. Καὶ τώρα ποῦ εἴμεθα;

— Δὲν εἰξεύρις καθόλου, Μπεττίνα, οὔτε
ποῦ εἴμεθα, οὔτε ποῦ εὐρίσκεισαι, καὶ κάθισαι
καὶ διηγεῖσαι εἰς τοὺς κυρίους ἐδῶ πράγματα
τὰ ὅποια δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τοὺς ἐνδιαφέ-
ρουν.

— Ὄ! συγγνώμην, κυρία, εἶπεν ὁ ἐφημέ-
ριος. Ἡ πώλησις τῆς ἐπαύλεως—περὶ αὐτῆς
δὲ ἄλλου πράγματος γίνεται λόγος κατὰ τὴν
ἑορτὴν ταύτην καθ' ὅλην τὴν χώραν—καὶ ἡ δι-
ήγησις τῆς κυρίας μὰς ἐνδιαφέρει πολὺ.

— Βλέπεις, Σουζή, ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἐπιθυμῆναι νὰ ἀκούσῃ τὴν διήγησίν μου. . . Λοιπὸν ἐξακολουθῶ. Ἐξερχόμεθα ἔφιπποι, ἐπιστρέφουμεν κατὰ τὰς ἐπτὰ, τίποτε. . . Τρώομεν καὶ καθ' ἡν στιγμὴν σηκωνόμεθα ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἔρχεται τηλεγράφημα ἐξ Ἀμερικῆς δίστιχον μόνον: «Παρήγγειλα καὶ σὰς ἡγέρας σου σήμερον εἰς ὄνομά σου τὴν ἑπαυλιν καὶ τὰ κτήματα τοῦ Λογγεβάλ πλησίον τῆς πόλεως Σουβινῆς κατὰ τὴν βόρειον σιδηροδρομικὴν γραμμὴν». Τότε μὰς ἐπίασαν καὶ τῆς δύο μὰ κατὰ γέλια, διότι ἐσυλλογιζόμεθα. . .

— «Ὁχι, ὄχι, Μπεττίνα τοῦτο δὲν εἶν' ἀκριβές. Μὰς συκοφαντεῖς καὶ τὰς δύο. Κατὰ πρῶτον καταλήφθημεν ὑπὸ εὐλακρινεστάτης συγκινήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης· διότι ἀγαπᾶμεν πολὺ τὴν ἐξοχὴν ἢ ἀδελφὴ μου καὶ ἐγώ. Ὁ σύζυγός μου, ἄνθρωπος ἐξαιρετός, εἰς αὐτὸν ἐπιθυμοῦμεν ζωηρότητα νὰ ἔχωμεν κτήμα ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ ἐξαμηνίας λοιπὸν ἀνεζήτει ἀλλὰ δὲν εὗρισκε. Τέλος καὶ χωρὶς νὰ μὰς το εἶπῃ ἀνεκάλυψε τὴν ἑπαυλιν ταύτην, ἣτις ἐπωλεῖτο ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς μου. . . Ἦτο φιλοφρόνησις λεπτοτάτη.

— Μάλιστα, Σουζή, ἔχεις δίκαιον· ἀλλὰ μετὰ τὴν στιγμιαίαν ἐκείνην συγκίνησιν, καταλήφθημεν ὑπὸ μεγάλης εὐθυμίας.

— Τοῦτο τὸ παραδέχομαι. . . Καὶ δὲ ἐσκέφθημεν ὅτι εὐρισκόμεθα διὰ μίαν καὶ αἱ δύο—διότι ὁ τι εἶνε τῆς μίαν εἶνε καὶ τῆς ἄλλης—κατοχοὶ κτήματος χωρὶς νὰ εἰξεύρωμεν πού κεῖται τὸ κτήμα τοῦτο, ποίας κατασκευῆς εἶνε καὶ πόσον ἐστοίχισεν, τὸ πρᾶγμα μὰς ἐφαίνετο παραμύθι.

— Τέλος πάντων πέντε λεπτὰ καλὰ καλὰ τῆς ὥρας ἐγελάσαμεν καὶ ἐξεκαρδιστήκαμεν. . . Ἐπειτα ἐπέσαμεν εἰς τὸν χάρτην τῆς Γαλλίας καὶ καταρθώσαμεν ὄχι χωρὶς κόπον καὶ ἐξέθεψαμεν τὴν Σουβινῆν. Μετὰ τὸν χάρτην ἤλθεν ἡ σειρά τοῦ Ὀδηγοῦ τῶν σιδηροδρόμων καὶ σήμερον τὸ πρῶν διὰ τῆς κατ' εὐθείαν εἰδικῆς ἀμαξοστοιχίας κατὰ τὰς δέκα ἀπεβιβάσθημεν εἰς Σουβινῆν.

— Διήλθομεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπισκεπτόμενοι τὸν πύργον, τοὺς σταύλους, τὰς ἐπαύλους. Καὶ ναὶ μὲν δὲν εἶδομεν τὰ πάντα, διότι εἶνε ἀπέραντα. . . ἀλλ' ὅμως καταθέλωμεν ἐξ ὕψους εἶδομεν. Μόνον, πᾶτερ Κωνσταντίε, εἶνε τι τὸ ὅποιόν μ' ἐνοχλεῖ. Εἰξεύρω ὅτι τὸ κτήμα ἐπωλήθη χυθὲς δημοσίᾳ. . . Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ εἶδον τὰ μεγάλα προγράμματα. . . Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐρωτήσω τοὺς συνοδευόντας με ἐπιστάτας καὶ ἐνοικιαστὰς, διότι ἡ ἀγνοία μου θὰ ἐφαίνετο ἀκατανόητος—πόσον μ' ἐστοίχισαν. Ὁ σύζυγός μου ἐλησμόνησεν εἰς τὸ τηλεγράφημά του νὰ μὲ το εἶπῃ. . . Ἀφ' οὗτου καταθέλωμεν διὰ τὴν ἀπόκλισιν, τοῦτο

εἶνε μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ δυσηρεστούμην ἐὰν το ἐμάνθανον. . . Εἶπατέ μοι, πᾶτερ, ἐὰν εἰξεύρετε, εἶπατέ μοι τὴν τιμὴν.

— Τιμὴ ὑπέρογκος, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς· διότι πολλὰ ἐλπίδες καὶ πολλὰ φιλόδοξα σχέδια ἐκινούντο περὶ τοῦ Λογγεβάλ.

— Τιμὴ ὑπέρογκος! Μὲ φοβίζετε. . . πόσον ἀκριβῶς;

— Τρία ἑκατομμύρια!

— Μόνον; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Σκῶτ· ὁ πύργος, αἱ ἐπαύλους, τὸ δάσος καὶ ὅλα αὐτὰ ἔχουν τρία ἑκατομμύρια;

— Μάλιστα, τρία ἑκατομμύρια.

— Μὰ εἶνε χάρισμα, εἶπεν ἡ Μπεττίνα· τὸ θελατικὸν ἐκεῖνο ποταμάκι, τὸ ὅποιον τρέχει εἰς τὸ δάσος, αὐτὸ μόνον ἀξίζει τὰ τρία ἑκατομμύρια.

— Καὶ ἐλέγχετε πρὸ ὀλίγου, πᾶτερ, ἠρώτησεν ἡ κυρία Σκῶτ, ἐλέγχετε ὅτι ἦσαν πολλοὶ αἱ ἀμφισβητοῦντες τὰς γαίας καὶ τὸν πύργον;

— Μάλιστα, κυρία.

— Καὶ ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων τούτων μετὰ τὴν πώλησιν, ἠκούσθη τὸ ὄνομά μου;

— Μάλιστα, κυρία.

— Καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ ὄνομά μου ἤτό τις ἐκεῖ ὅστις μ' ἐγνώριζεν ἢ ἔγεινε λόγος περὶ ἐμοῦ;

— Μάλιστα. . . μάλιστα. . . Ἡ σιωπὴ σου μ' ἀποκρίνεται. . . Ἦγεινε λόγος περὶ ἐμοῦ. Λοιπὸν! πᾶτερ, σὰς ὁμιλῶ σπουδαίως, πολὺ σπουδαίως. . . Σὰς παρακαλῶ ὡς χάριν νὰ μ' ἐπαναλάβετε ὅ τι ἐλέχθη περὶ ἐμοῦ.

— Μὰ, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ τέλλος ἐφημέριος ἀγωνιῶν, ἔγεινε λόγος περὶ τῆς μεγάλης σου παρουσίας. . .

— Μάλιστα, ἦτο φυσικὸν νὰ εἴπωσιν ὅτι εἶμαι πολὺ πλουσία. . . καὶ πρὸ ὀλίγου μόνον χρόνου, νεόπλουτος. . . δὲν εἶν' ἀλήθεια; Πολὺ καλὰ! Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον· θὰ ἐλέχθη καὶ τίποτε ἄλλο.

— Μὰ, ὄχι, κυρία, δὲν ἠκούσα τίποτε. . .

— Ἄ! πᾶτερ, αὐτὰ εἶνε ψεῦδη, πῶς τὰ λέγετε, ψεῦδη εὐσεβῆ. . . καὶ θὰ ὑποφέρετε πολὺ αὐτὴν τὴν ἄραν, διότι εἶσθε ἢ προσωποποιεῖς τῆς εὐλακρινείας. Ἀλλὰ σὰς βασανίζω τόσον, διότι πολὺ ἐνδιαφέρομαι νὰ μάθω τί ἐλέχθη, διότι. . .

— Θεέ μου, κυρία, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωάννης, ἔχετε δίκαιον, ἐλέχθη ἄλλο τι καὶ ὁ ἀνάδοχος μου δισταζει βέβαια νὰ το ἐπαναλάβῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφέντως θέλετε νὰ το μάθετε, ἐλέχθη ὅτι εἶσθε μίαν τῶν κομφοτάτων, λαμπροτάτων καὶ. . .

— Εὐμορφωτάτων γυναικῶν τῶν Παρισίων; Δυνατὸν νὰ ἐλέχθη καὶ τοῦτο μετὰ τινος ἐπιεικειᾶς βέβαια—ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον. Εἶνε κατὰ ἄλλο. . .

— Ἄ! μὰ τί ἄλλο!

— Μάλιστα, κατὰ ἄλλο, καὶ ἐπεθύμουν τῶρα παρευθὺς νὰ ἐξηγηθῶμεν εὐλακρινῶς. Δὲν εἰξεύρω. . . ἀλλὰ μὴν φαίνεται ὅτι σήμερον ὅλα μ' ἔρχονται δεξιά. . . μοὶ φαίνεται καὶ ἴσως μὲν πρῶτα τὸ λέγω, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι καὶ αἱ δύο εἶσθε ἤδη ὀλίγον φίλοι μου. . . καὶ ἡμέραν τινὰ θὰ εἶσθε ἐντελῶς. Λοιπὸν! εἶπατε ἐὰν διαδίδονται περὶ ἐμοῦ πράγματα ἀποκαί ψευδῆ, δὲν ἔχω δίκαιον ἐλπίζουσα ὅτι θὰ με βοηθήσητε νὰ τα διαψεύσω;

— Μάλιστα, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης μετὰ ζωηρότητος ὑπερβαλλούσης, ἔχετε δίκαιον.

— Λοιπὸν, πρὸς ὑμᾶς, κυρία, καταφεύγω. Εἶσθε στρατιώτης. . . καὶ ἐπάγγελμά σου εἶνε νὰ εἶσθε θαρραλέος. . . Δότε μοι ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ φανῆτε γενναῖος. . . Ὑπόσχεσθε;

— Τί ἐννοεῖτε, κυρία, νὰ φανῶ γενναῖος;

— Ὑπόσχεσιν θέλω, ὑπόσχεσιν ἀνευ ἐξηγήσεων καὶ ἀνευ ὄρων.

— Λοιπὸν! ὑπόσχομαι.

— Ὁ ἀποκριθῆτε λοιπὸν εὐλακρινῶς ναὶ ἢ οὐ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου;

— Ἦθ' ἀποκριθῶ.

— Σὰς εἶπον ὅτι ἐγὼ ἐζήτου ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέας ὸρκης;

— Μάλιστα, κυρία, μοὶ το εἶπον.

— Καὶ ὅτι παρίστανεν εἰς ἱπποδρόμον ἀγορατὸν;

— Μοὶ το εἶπον, κυρία.

— Ἀξιόλογα! . . . Τοῦτο ἴσα ἴσα ἤθελα καὶ ἐγώ. Λοιπὸν παρατήρησατ' ἐν πρώτοις ὅτι ὅλα αὐτὰ αἱ διαδόσεις βεβαίως δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἀπίθανον. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εἶνε ἀληθεῖς, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ λέγω ὅτι δὲν εἶνε ἀληθεῖς; Καὶ δὲν εἶνε ἀλήθεια; Ἡ ἱστορία μου. . . Ἐν ὀλίγοις θὰ σὰς τὴν διηγηθῶ καὶ τὸ κάμνω τοῦτο εὐθὺς τὴν πρώτην ἡμέραν, διὰ νὰ λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ τὴν ἐπαναλάβετε εἰς πάντας ὅσοι θὰ σὰς ὁμιλήσουν περὶ ἐμοῦ. . .

Μέρος τοῦ βίου μου θὰ διέλθω ἐδῶ, ἐπιθυμῶ λοιπὸν οἱ ἐδῶ ἄνθρωποι νὰ εἰξεύρουν πόθεν ἔρχομαι καὶ τί εἶμαι. Ἀρχίζω λοιπὸν. Πτωχὴ, μάλιστα, ἡμῆρ καὶ πτωχοτάτη, πρὸ ὀκταετίας. . . Ὁ πατήρ μου πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀποθάνῃ, ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου. Ἐγὼ ἤμην δεκαοκτῶ ἐτῶν καὶ ἡ Μπεττίνα ἐννέα. Ἐμνόμενοι μόναι εἰς τὸν κόσμον μὲ μεγάλαν χρεὴν καὶ μίαν μεγάλην δίκην. Ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ πατρός μου ἦτο: «Σουζή, διὰ τὴν δίκην ποτὲ νὰ μὴ κάμωτε συμβιβασμὸν, ποτὲ, ποτὲ! Ἐκατομμύρια τέσσαρα, θὰ κερδίσετε, ἑκατομμύρια!» Μὰς ἐφίλησε καὶ τὰς δύο, τὴν Μπεττίναν καὶ ἐμέ. . . ἤρχισεν νὰ παραληρῇ καὶ ἀπέθανεν ἐπαναλαμβάνων: «Ἐκατομμύρια!». Τὴν ἐπιούσαν ἤλθε μεσίτης προτείνων νὰ μου πληρῶσῃ τὰ χρεὴν ὅλα, νὰ δώσῃ καὶ δέκα χι-

λιάδας δολλάρια, καὶ νὰ τῷ παραχωρήσω τὰ ἐπὶ τῆς δίκης δικαιώματά μου. Ἡ δίκην ἦτο περὶ τῆς κατοχῆς μεγάλης ἐκτάσεως γαιῶν ἐν τῷ Κολοράδῳ. . . Ἐγὼ ἀπεποιήθην. Καὶ τότε ἐπὶ τινος μῆνης ἐδοκιμάσαμεν μεγίστην πτωχείαν.

— Καὶ τότε, ὑπέλαβεν ἡ Μπεττίνα, τότε ἐθαζα ἐγὼ τραπέζι.

— Ἐζήτησα παντῶ ὑποστηρικτὰς τοῦ δικαίου μου, ἀλλ' οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ τὰ συμφέροντά μου. . . Παντῶ μ' ἐδίδον τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν: «Ἡ ὑπόθεσίς σου εἶνε πολὺ ἀμφίβολος, ἔχετε ἀντιδικίους πλουσίους καὶ ἐπιφύβους, χρειάζονται χρήματα, πολλὰ χρήματα διὰ νὰ λάβῃ πέρασ ἡ δίκην σου. . . καὶ σὺ δὲν ἔχετε πλέον τίποτε. . . Σὰς προσφέρουν νὰ πληρῶσουν τὰ χρεὴ σου καὶ δέκα χιλιάδας δολλάρια, δεχθῆτε, πωλήσατε τὴν δίκην σου. . .»

Ἀλλ' ἐγὼ εἶχον πάντοτε ἑαυλον τὴν τελευταίαν παραγγελίαν τοῦ πατρός μου, καὶ δὲν ἤθελον. . . Ἡ πενία ὅμως θὰ με ἠνάγκαζε βεβαίως νὰ ἀποφασίσω μετῆθεν λοιπὸν ἡμέραν τινὰ εἰς τινὰ φίλον τοῦ πατρός μου, τραπέζι τὴν ἐν Νέκ ὸρκῃ, Οὐίλλιαμ Σκῶτ ὀνομαζόμενον, νὰ κάμω μικρὰν ἀπόπειραν περὶ τῆς ὑποθέσεώς μου. Δὲν ἦτο μόνος· πλησίον τοῦ γραφείου του ἐκάθητο νέος τις. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τραπέζιτης μὲ εἶδε δισταχούσαν εἶπε: «Εἰμπαροεῖτε νὰ ὁμιλήσατε ἐλευθέρως, εἶνε ὁ νόμος μου Ἰρχάρδος Σκῶτ». Παρατηρῶ τὸν νέον, μὲ παρατηρεῖ, καὶ ἀναγνωρίζομεθα. . . «Σουζή!»—

«Ἰρχάρδε!», μοὶ τείνει τὴν δεξιάν. Ἐκεῖνος ἦτο εἰκοσιτριῶν ἐτῶν, καὶ ἐγὼ, ὡς σὰς εἶπον, δεκαοκτῶ. Πολλὰκις ἄλλοτε, ὅτε ἤμεθα παιδία, συνσπαιζόμεν, καὶ εἶχομεν τότε μεγάλην φιλίαν. Ἐπειτα μετὰ ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ἔτη ἐκεῖνος ἀνεχώρησεν εἰς Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ὁ πατήρ του μοὶ λέγει νὰ καθίσω, καὶ μ' ἐρωτᾷ τὸ αἴτιον τῆς ἐπισκέψεώς μου. . . τῷ λέγω. . . Μὲ ἀκούει καὶ μ' ἀποκρίνεται: «Ἐξέυρε ὅτι χρειάζονται εἰκοσι, τριάκοντα χιλιάδες δολλάρια. Δὲν σε δανείζει κανεὶς τόσον πῶσον, διότι δὲν εἰμπαροεῖ νὰ βασισθῇ εἰς δίκην πολυπλοκωτάτην, τῆς ὑποθέσεως ἢ ἐκδοκῆς εἶνε ἀβεβαία. Θὰ εἶνε μωρία. Ἐὰν ἔχετε δυσυχίαν, ἐὰν ἔχετε ἀνάγκην βοηθείας. . . Δὲν ζητεῖ τοῦτο, πᾶτερ μου, εἶπε ζωηρῶς ὁ Ἰρχάρδος, δὲν ζητεῖ τοῦτο ἢ μίς Πέριβαλ.— Τὸ εἰξεύρω. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μὲ ζητεῖ εἶνε ἀδύνατον. . . Καὶ ἠγέρθη νὰ με προπέμψῃ. Ἀλλ' ἐγὼ αἰφνης καταλήφθη ὑπὸ ἀδυναμίας πρώτην φοράν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου· διότι ἕως τότε εἶχον ἀρκετὴν δύναμιν, ἀλλὰ ἠσθάνομην ἐξητλημένον τὸ θάρρος μου. Μὰ ἤλθον σπασμοὶ καὶ δάκρυα. Τέλος συνελθοῦσα ἀνεχώρησα. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Ἰρχάρδος Σκῶτ ἤλθε καὶ με εἶρε: «Σουζή, μ' εἶπε, νὰ ὑποσχε-

θής ότι θα δεχθής ό τι σου προσφέρω· να ύποσχθής». Τῷ ύπεσχέθην . . . «Λοιπόν, άλλ' επί τῷ ὄρω να μὴ μάθῃ ὁ πατήρ μου τίποτε, ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν σου τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖόν σοι ἀναγκαῖοι. — Ἄλλὰ πρέπει νὰ μάθῃς τὰ τῆς δίκης μου, τί δίκη εἶνε, τί ἀξίζει ;

— Δὲν εἰξεύρω οὐδὲ τὸ ἄλφα τῆς δίκης σου . . . καὶ δὲν θέλω νὰ μάθω τίποτε. Τότε ποῦ θὰ ἦτο ἡ ἀξία τῆς προσφοράς μου, εἰν εἶχον τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ λάβω ὀπίσω τὰ χρήματά μου ; Καὶ ἔπειτα δὲν ὑπεσχέθῃς ὅτι θὰ τα δεχθῆς ; Ἐτελείωσεν, ὅ τι ἔγειν' ἔγεινε». Μετὰ τούτης δὲ ἀπλότητος, μετὰ τούτης ἐγκαρδίου εὐλικρινείας μοι προσεφέροντο, ὥστε τὰ ἐδέχθην. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἐκέρδησα τὴν δίκην, καὶ μοι προσέφερον εὐθὺς πέντε ἑκατομμύρια νὰ πωλήσω τὰς γαίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πλεον ἀδιαφιλονίκητον κτήμα ἡμῶν τῶν δύο ἀδελφῶν. Ἐζήτησα τὴν γνώμην τοῦ Ριχάρδου, ὅστις μ' εἶπε : «Μὴ δέχεσαι, περίμενε, διότι ἂν σου προσφέρουν τόσα, βεβαίως αἱ γαῖαι ἔχουν διπλασίαν ἀξίαν. — Ναί, ἀλλὰ πρέπει ὁμως νὰ σ' ἀποδώσω τὰ χρήματά σου, σοὶ ὀφείλω πολλά, πολλά. — Ὡ, δὲν εἶνε δὲ καὶ βία, ἀργότερα. Τώρα εἶμαι ἡσυχῆς ! Τὸ δέσπομόν μου δὲν κινδυνεύει πλέον. — Ἄλλὰ θέλω νὰ σας ἐξοφλήσω εὐθὺς· τὰ χρέη τὰ ἀποστρέφομαι ! . . . Ὡς ὑπῆρχεν ἴσως μέσον, χωρὶς νὰ πωλήσω τὰς γαίας. Ριχάρδε, θέλεις νὰ γείνης σύζυγός μου ;» Μάλιστα, πάτερ Κωνστάντιε, μάλιστα, κύριε Ἰωάννη, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκῶτ γελῶσα, ἐγὼ πρώτη βλέπετε ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἀνδρός μου, ἐγὼ πρώτη τοῦ ἐζήτησα τὴν χεῖρα. Τούτο δὲ δύνασθε νὰ το εἰπῆτε εἰς πάντα ἄνθρωπον, καὶ θὰ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην. Ἄλλὰ ἡμῖν καὶ ὑπόχρεως νὰ κόμω οὕτω πως. Οὐδέποτε, ὦ ! εἶμαι βεβαιότατη, οὐδέποτε ἐκείνος θὰ ἔκαμνε λόγον· ἐγὼ ἡμῖν πλουσία καὶ πολὺ . . . καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐμὲ ἠγάπα καὶ διὰ τὰ χρήματά μου, τὰ χρήματα τὸν ἐφόβιζον φοβερά. Ἴδου ἡ ἱστορία τοῦ γάμου μου. Τῆς δὲ παρουσίας μου ἡ ἱστορία δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις. Ὑπῆρχον ἀληθῶς ἑκατομμύρια ἐντὸς τῶν γαιῶν μας, ἀνεκαλύφθησαν ἐκεῖ πλουσιώτατα ἀργυροφυλάκια, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχομεν κατ' ἔτος εἰσοδήματα αἰούθητα. Ἄλλ' εἰμεθα σύμφωνοι ὁ σύζυγός μου, ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγὼ, μέγα μέρος τῶν εἰσοδημάτων τούτων νὰ το διαβέτωμεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ὡς θὰ παρατηρήσατε, πάτερ. . . Καὶ ἐπειδὴ εἶδομεν καὶ ἡμέρας σκληροτάτας, καὶ ἡ Μπεττίνα ἐνθυμεῖται ὅτι ἔστρωσε τὸ τραπέζι εἰς τὸ πενήχρον μας δωμάτιον ἐν Νέξ Ὑόρκη, διὰ τοῦτο, θὰ μας εὐρετε ἀείποτε προθύμους ὑπὲρ ἐκείνων σφτινῶν, ὡς ἡμεῖς ἄλλοτε, εὐρίσκονταί εἰς δυσκόλους καὶ λυπηρὰς περιστάσεις. . . Καὶ τώρα, κύριε Ἰωάννη, θὰ εὐκροστηθῆτε νὰ

με συγχωρήσατε διὰ τὴν μακρολογίαν μου, καὶ νὰ μου δώσατε ἀπ' αὐτὸ τὸ γλύκισμα, τὰ ὁποῖον φαίνεται ἐξαιρετον ;

Ἦτο δὲ τὸ γλύκισμα τὰ φᾶ τῆς Παυλίνας, τὰ μετὰ τοῦ γάλακτος παρσκευασμένα. Ἦν ᾧ δὲ ὁ Ἰωάννης ἔσπευδε νὰ δώσῃ πρὸς τὴν κυρίαν Σκῶτ τὸ αἰτηθέν :

— Δὲν τὰ εἶπα ὅλα, ἐξηκολούθησε. Πρέπει τώρα νὰ μάθετε πόθεν ἐγεννήθησαν οἱ ἀνόητοι αὐτοὶ μῦθοι. Ὅτε πρὸ ἐνὸς ἔτους ἤλοιομεν εἰς Παρισίους νὰ ἐγκατασταθῶμεν, ἐνομίσαμεν καθήκον μας νὰ δώσωμεν ποσόν τι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Τίς ὁμίλησε περὶ τούτου ; ὄχι, βεβαίως ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐμνημονεύη ὑπὸ τίνος ἐφημερίδος, ἥτις ἐσημείωσε καὶ τὸ ποσόν. Πάρευθὺς δύο νέοι ὠρεῦται τῶν νέων εἰδήσεων, δύο βέπρωτες, σπεύσαντες ἠθέλησαν νὰ ὑποβλάσωσι τὸν κύριον Σκῶτ εἰς μικρὰν ἀνάκρισιν περὶ τοῦ παρελθόντος του, ἤθελον δὲ νὰ γράψωσι περὶ ἡμῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀπ' αὐτὰ . . . πᾶς τὰ λέγετε ; χρονικῶς. Ὁ κύριος Σκῶτ εἰν ἐνίστα ὀλίγον ζῶηρός· καὶ ἐπειδὴ ἦτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπέδωξεν ὀλίγον ἀποτόμως τοὺς κυρίους χωρὶς νὰ εἰπῇ εἰς αὐτοὺς τίποτε. Τότε λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἀγνοοῦντες τὴν ἀληθινήν ἱστορίαν μας, ἐπενόησαν ἄλλην μετὰ πολλῆς φαντασίας. Καὶ ὁ μὲν διηγῆθη ὅτι ἡμῖν ἐπατίεις εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νέξ Ὑόρκης, ὁ δὲ τὴν ἐπαύριον θέλων νὰ δημοσιεύσῃ ἀρθρον ἐπιπεριεργότερον, με παρέστησεν ὅτι ἐπενοῦσα μὲς ἀπὸ χάρτινα στεφάνια εἰς τι ἱπποδρόμιον τῆς Φιλαδελφείας. Ἔχετε εἰδᾶ πολὺ ἀλλοκότους ἐφημερίδας, καὶ ἡμεῖς, δὲν λέγω τὴ ἐναντίον, ἔχομεν ἐν Ἀμερικῇ.

Ἦν τούτοις ἀπὸ πέντε ἡδὴ λεπτῶν τῆς ὥρας ἡ Παυλίνα ἔνευε σφόδρα τεταραγμένη πρὸς τὸν ἱερέα, ὅστις ἐπέμενε οὐδόλωσ προσέχων εἰς τὰ νεύματά της, ὥστε ἡ τάλαινα τέλος συγκεντρώσασα ὄλην αὐτῆς τὴν τόλμην ἀνεφώνησεν :

— Ἄγιε δέσποτα, εἰν' ἔπτα καὶ τέταρτον.

— Ἐπτὰ καὶ τέταρτον ! Ὡ ! κυρία, σὲς παρκαλῶ νὰ με συγχωρήσατε, ἀλλ' ἔχω ἀκολουθίαν ἀπόψε.

— Τώρα εὐθὺς ;

— Μάλιστα, τώρα εὐθὺς.

— Καὶ ὁ σιδηρόδρομος τί ὄραν ἀναχωρεῖ εἰς Παρισίους ;

— Τὴν ἐνάτην, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης, καὶ μετὰ τὴν ἑβδόμη ἐντὸς δεκαπέντε εἰκοσι λεπτῶν εἰσθε εἰς τὸν σταθμόν.

— Τότε λοιπὸν, Σουζῆ, εἰμποροῦμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Σκῶτ, ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῶμεν, πάτερ, ἔχει νὰ σας ζητήσω μίαν χάριν. Θέλω ἀνεύκτως τὴν πρώτην φορὰν κατ' ἦν θὰ γευματίσω ἐν τῷ πύργῳ μου νὰ σας ἔχω, καὶ ὑμᾶς ὡσπύτως, κύριε. . .

μόνοι μας οἱ τέσσαρες, ὅπως σήμερον. Ὡ ! μὴ ἀποποιεῖσθε, ἡ πρόσκλησις γίνεται μετὰ εὐλικρινοῦς προθυμίας.

— Καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας γίνεται ἀποδεκτῆ, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης.

— Θάσας γράψω καὶ θὰ ὄρισω τὴν ἡμέραν, θὰ ἐπανέλθω δὲ ἄσων τὸ δυνατὸν τάχιστα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Παυλίνα λαβοῦσα κατ' ἰδίαν τὴν μίς Πέρσιβαλ εἰς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης, τῇ ἔλεγε μετὰ πολλῆς ζωηρότητος, ἡ δὲ συνδιαλέξῃς των κατέληξε διὰ τῶν λόγων τούτων :

— Θὰ εἰσθ' ἐκεῖ καὶ εἶς; ἔλεγε ἡ Μπεττίνα.

— Μάλιστα θὰ εἶμαι.

— Καὶ θὰ με εἰπῆτε ἀκριβῶς πότε θὰ εἶνε ἡ ὥρα ;

— Θὰ σας πῶ, ἀλλὰ τὸν νοῦ σας . . . νὰ τον ὁ ἅγιος ἐφημέριος καὶ δὲν πρέπει νὰ το καταλάβῃ.

Αἱ δύο ἀδελφαί, ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξῆλθον τῆς οἰκίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὤφειλον νὰ διέλθωσι διὰ τοῦ νεκροταφείου. Ἦ ἔσπερα ἡτο γλυκυτάτη. Βραδέως, σιωπηλοὶ καὶ οἱ τέσσαρες ὑπὸ τὸν δύοντα ἥλιον ἐβαδίζον ἐν τινι δευδροστοσίῳ.

Βαδίζοντες δὲ εὐρέθησαν ἐμπροσθεν τοῦ μνηματός τοῦ ἱατροῦ Ραινάλδου, ὅπερ ἦτο ἀπλοῦστατον μὲν, ἀλλὰ ἔνεκα τῶν διαστάσεών του διεκρίνετο τῶν ἄλλων τάφων. Ἦ κυρία Σκῶτ καὶ ἡ Μπεττίνα, ἐστάθησαν ἐκπληκτοὶ ἐκλυσεῖσαι ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῆσδε, ἐπὶ τοῦ μνηματος κεχαρμένης :

Ἐνθάδε κεῖται ὁ Μάρκελλος Ραινάλδος, ἀρχίατρος τῶν ἐπιστράτων τῆς πόλεως Σουβιηῆς, σφειυθεὶς τῇ 8 Ἰανουαρίου 1871 κατὰ τὴν ἐν Βιλερσέζελ μάχην. Δέσθε ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἄσ' οὐ δὲ αἱ κυραὶ ἀνεγνώσαν τὴν ἐπιγραφὴν, ὁ πατήρ Κωνστάντιος δεικνύων αὐταῖς τὸν Ἰωάννην, εἶπεν ἀπλῶς :

— Ὁ πατήρ του !

Ἐλθοῦσαι δὲ τότε πλησίον τοῦ τάφου καὶ κλίναςαι τὴν κεφαλὴν ἔμειναν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐν συννοίᾳ, συγκεινήμεναι καὶ ἐν ἐστάσει. Ἐπειτα στραφεῖσαι ἀμφοτέραι ταυτοχρόνως ἔτειναν πρὸς τὸν νέον ἀξιωματικὸν τὴν χεῖρα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κινήσεως, καὶ ἐπανέλαβον τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πορείαν των. Οὕτω δὲ ἡ πρώτη αὐτῶν ἐν Λογγεβὰλ δέσσης ἐγένετο ὑπὲρ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ ὁ μὲν ἐφημέριος μετέβη νὰ ἐνδύθῃ τὰ ἱερά του, ὁ δὲ Ἰωάννης ὠδήγησε τὴν κυρίαν Σκῶτ εἰς τὸ θρανίον τὸ πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων προφορισμένον εἰς τοὺς κατόχους τοῦ Λογγεβὰλ. Ἦ Παυλίνα σπεύσασα ταχύτερον ἦτο ἡδὴ πρὸ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀναμένουσα ἐν τῇ σκιᾷ ὀπισθεν κλονός τινός τὴν μίς Πέρσιβαλ. Διὰ κλίμακος δὲ στενῆς καὶ ὀρ-

θίας ἀνεβίβασε τὴν Μπεττίναν εἰς τὴν ἐξέδραν, ἐν ἣ ἦτο τὸ ὄργανον τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐκάθισε πρὸ αὐτοῦ.

Κατ' ἦν δὲ στιγμὴν ὁ ἱερεὺς προπορευομένων δύο παιδῶν λαμπροφρονούντων προσῆλθε πρὸ τοῦ θουσιαστηρίου καὶ ἐκλινε τὸ γόνυ ἐπὶ τῶν βαθμίδων αὐτοῦ :

— Ἐἴνε ὦρα, κυρία Μπεττίνα, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἥς ἡ καρδία ἐπαλλε σφοδρῶς καὶ μετ' ἀγωνίας. Τὸν καυμένον, τώρα θὰ εὐχαριστήσῃ.

Ὅτε ἠσθάνθη τὴν μελωδίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου ἀκουσμένην κατὰ πρῶτον ἥρμα ὡς βόμβον καὶ διαχουμένην ἔπειτα ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ, ὁ πατήρ Κωνστάντιος ὑπὸ τσαούτης συγκινήσεως καὶ χάρας ἄμα κατελήφθη, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ του κατεκλύσθησαν ὑπὸ δακρύων. Δὲν ἐνεθυμεῖτο νὰ ἐκλαυσεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας κατ' ἦν ὁ Ἰωάννης τῷ εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ διανεμηθῇ ὅ τι εἶχε μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς τῶν πεσόντων παρὰ τὸ πλευρόν τοῦ πατρὸς του ὑπὸ τῶν ἐχθρικών σφαιρῶν.

Ἦνα δὲ καὶ αὐτῆς εὐρεθῶσι δάκρυα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, ἐδέσθη νεανίς Ἀμερικανὶς νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ὠκεανὸν καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ μουσουργήσῃ ρεμβασμὸν τῷ Σουπὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Λογγεβὰλ.

[Ἔσται συνέχεια].

Ο ΓΑΜΟΣ
ἐν Καταφυγίῳ τοῦ Ὀλύμπου.

Τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἐν τῇ πατρίδι μου Καταφυγίῳ ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι θεωρῶ αὐτὴν ἀξίαν περιγραφῆς ὡς ἀρχαιοπρεπὴ χαρακτηρισμὸν φέρουσαν, καὶ δεύτερον ἵνα συμπεριλάβω τὰ κατ' αὐτὴν φαλλόμενα γαμήλια ἔσματα, τὰ ὅποια, μὴ ἀμοιροῦντα σπουδαιότητος καὶ ὄλως παρεμπερῆ πρὸς τὰ χερικὰ τῶν ἀρχαίων δραματικῶν, εἶδει χορὸς παρανούμφων ἑκαστον εἰς τὸν ἀρμόζοντα καιρὸν, καὶ τὰ ὅποια ἤρξαντο δυστυχῶς νὰ ἐκλείπωσι παραμελούμενα ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ὁ γάμος ἐν Καταφυγίῳ τελεῖται συνήθως κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας τοῦ θερούς, κατ' οὓς καὶ μόνους εἶναι φορητὴ ἡ ἐν αὐτῷ ἐνδιατήσις διὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ κλίματος.

Αἱ τρεῖς ὥραι τοῦ ἔτους ἦτοι τὸ ἔαρ, τὸ θερος καὶ τὸ φθινόπωρον ἰδιαιροῦσιν ἐν αὐτῷ ἕξ μόνον μῆνας. Διὰ τοῦτο βλέπει τις τὸ μὲν ῥῶδον νὰ προβαίη τῆς κάλυκας μόλις τὸν Ἰούνιον, τὴν δὲ σικαλίαν καὶ τοὺς κισμούς νὰ ὀριμάζωσι τὸν Αὐγουστον.

Χώρα ἀνήκουσα εἰς τὴν ὑψηλοτέραν κλιματικὴν ζώνην, εὐθα φέεται ἡ ὑψηλότητος πενία καὶ ὁ χαμαιπαγῆς κέδρος, δὲν φιλοξενεῖ ἐν τοῖς κέδ-

ποις αὐτῆς οὔτε τὴν καλλιπέλαγον ἀηθόνα οὔτε τὴν λάλον κορώνην. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μελανόπτερος κολοῖς ἀρνέεται νὰ στήσῃ ἐκεῖ τὴν καλιάν του. Μόνον ἢ πρόδρομος τοῦ ἔαρος ἀποδημητική χελιδὼν, καίτοι φοβουμένη τὸ φύκος ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πτηνόν, ἀποτολμᾷ νὰ διαθερίσῃ ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν φιλοξένων οἰκιῶν τοῦ ἐκ τετρακοσίων περίπου οἰκογενειῶν συγκειμένου χωρίου, ὡς ἐκ φιλικανθρωπίας ὀρωμένη, ὅπως ἐνθεν μὲν χρησιμεύσῃ ὡς παρήγορος ἄγγελος τοῖς ὡς ἐν ὑπερορίᾳ διόγουσιν ἐκεῖ ἀνθρώποις, ἐνθεν δὲ διὰ τῶν ἀδικακόπων τερετισμάτων τῆς ἐγειρήν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώιας ἐπὶ τὰ ἔργα.

Τοιοῦτη οὖσα ἡ χώρα δὲν ἐπαρκεῖ, ὡς εἶναι ἐπόμενον, εἰς διατροφήν τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο οἱ πλείστοι αὐτῶν ἀποδημοῦντες εἰς διάφορα μέρη διατρίβουσι περὶ τοὺς ἐννεα μῆνας τοῦ ἔτους τὴν ξυλουργίαν μετερχόμενοι, καὶ μόλις τὸ θέρος ὑπὸ τὰς ἐστίας τῶν ἐπαγακάμπτοντες, ὡς ἄλλοι ἐργάτιδες μέλισσαι ὑπὸ τὴν κυψέλην, ἀποφέρουσι τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν προῦν, δι' οὗ ἀποτιοῦσι μὲν τοὺς ὑπερόγκους φόρους, ἐξοικονομοῦσι δὲ καὶ τὰς ἀπαραιτήτους αὐτῶν ἀνάγκας, ὄντες ὀλιγαρχέστατοι.

Πρὸς τὸ λιτὸν τῆς διαίτης αὐτῶν ἐναμιλλώμενος καὶ ὁ γάμος ἀμοιρεῖ πάσης πολυτελείας καὶ ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως. Δὲν βλέπει τις ὡς ἀλλαγῶν πολυδαπάνους ἐσθῆτας, οὐδὲ βαρύτιμα κοσμήματα καὶ ποικιλίαν ἐδεσμάτων. Ἐγγώριον ἐνδυμα φιλοκάλως καὶ οὐχὶ πολυτελῶς κατεσκευασμένον κοσμεῖ ἄνδρας τε καὶ γυναίκας, καὶ ἀργυρᾷ τινα νομίσματα, πρόπαι τε καὶ ἐλικτήρες μικρῆς ἀξίας. Τὰς δὲ τροπέζας πληροῖ λιτὸν μὲν ἀλλ' ἀφρονον φαγῆτόν συκειμένον ἐκ κρέατος βραστοῦ, ἀμυῶν ἐψημένων, τυροῦ καὶ οἴνου, ὅμοιον οἶνονε τοῖς ἠρωϊκοῖς τῶν ἀρχαίων δεῖπνοις.

Ἀρχεταὶ συνήθως ὁ γάμος ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς στέψεως, καὶ τοῦτο ἴσως κατὰ μίμησιν τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ὧν τὰ πρᾶξερτά εἰσι ἐπίσης ὀκταήμερα.

Τὴν πρὸ τοῦ γάμου κυριακὴν συνερχόμενοι αὐτόκληται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης συγγενεῖς παρθένοι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ προστοιμάζουσι τὰ χρεῖάδῃ διὰ τὸν γάμον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ταξινόμησιν καὶ διευθέτησιν τῶν προικῶν ἐνδυμάτων τῆς νύμφης ἄδουσι τὰ ἐξῆς :

1.

Ἢ πεθερὴ τῆς νύμφης ἔλην τὴν ἐβδομάδα τῆς στραταῖς φοκαλοῦσαι, τὸν θῆ παρακαλοῦσαι.
— Κύριε μὲν νὰ κάμῃς ἥλιο, ἢ στραταῖς νὰ στεγνώσουν, χάρα θλιώ νὰ κάμω σ' τὸ μοναχὸ τὸ δῖό μου.

2.

Ἄχ! συντρόφισσάς μου, συναμφιλίξέ μου! τί κακὸ σὰς κάμω καὶ μὲ ξενομάτω ἀπ' τὴν καλὴ μου μάνα καὶ τὸν καλὸ μου κύρη;

3.

Δὲ σὰς ἔλιγα, συντρόφισσάς μου, δὲ σὰς ἔλιγα, καὶ δὲ σὰς λέγω, τοῦτον τὸν καιρὸ τὸ καλοκαίρι τοῦτο τὸν καιρὸ χωρίζομασθε.

4.

Μηλό μου κόκκινο, ἄσπρο καὶ ῥόδινο, γιατί μαραίνεσαι, γιατί πικραίνεσαι;
— Πῶς νὰ μὴ μαραθῶ, πῶς νὰ μὴ πικραθῶ;
Ἦρθαν συντρόφισσας ἦρθαν καὶ μοὶ λαλοῦν.
— Ἔλα, συντρόφισσα, νὰ πάμε γὰ νερό.
— Σῦρτε, δὲν ἔρχομαι, τί μ' ἀρραβωνίσαν ἰφές τὴν κυριακὴν τὴν ἄλλη σημερνή.

5.

Ἄλλοι μ' ἔβαιωναν, ὄλοι μὲ ξενομοῦσαν ἀπ' τὰ σπῆτιά μου καὶ ἀπὸ τὰ γονικά μου.
Ὡς καὶ ἡ μάνα μου καὶ ἀπὸ τὴν ξενομάει.
Φεύγω κλαίοντας, φεύγω μοιρολογώντας, πέρνω νὰ στρατὶ τριμμένο μονοπάτι, ἐβρίσκω νὰ δευτρί ἰψηλὸν σὰν κυπαρίσσι, στέλω τὸ ῥωτιῶ, καὶ τὸ καλοξεταζῶ.
— Δεῖξέ μοι, δευτρί, καὶ ποῦ νὰ πάω νὰ μείνω;
— Ἰὰ σὲ κλάνοι μου, καὶ κρέμασ' τάρματά σου, γὰ ἡ ῥίζα μου, καὶ πέσε καὶ κοιμήσου.

Τὴν πέμπτην ἑσπέρως ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, τὴν δὲ παρασκευὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης συγκαλοῦμενοι οἱ πλησιέστεροι τῶν συγγενῶν ἐν στενῷ κύκλῳ δεῖπνοῦσιν ἐκεῖ, ἐνθα μετὰ τὸ δεῖπνον ἀναπαύονται τὴν καλουμένην ζύμη (προζύμια) τοῦ γάμου ἐν μέσῳ θορυθῶδων ᾄσματων καὶ ὀργανιστικῶν χοροῦ. Ἡ δὲ ζύμη αὕτη ἀνταλλασσόμενη τὸ Σάββατον πρῶτῃ χρησιμεύει εἰς ζύμωσιν τοῦ γαμήλιου ἄρτου. Τελούονται δὲ τὰ προζύμια ὡδὲ πως: Παρθένος ἀμφιθαλὴς κοσκινίζει ἐν σκάφῃ τὸ ἄλευρον, περὶ δὲ αὐτῆς ἀμφιθαλεῖς ἐπίσης παιδὲς κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας γεωργικὰ ἔργαλεῖα σφύβουλα ἀφθονίως καὶ εὐτεχνίως καὶ περὶ αὐτῶν χορὸς παρθένων καὶ λοιπῶν συγγενῶν ἄδουσι ἐνθουσιωδῶς:

Τοῦ πρώτου κοσκινίζω τοῦ γάμου τὸ προζύμι, ἀγρός κοσκινίζει, καὶ κόρη τὸ ζυμόνει.
μὲ μάνα, μὲ πατέρα, μ' ἀδελφία καὶ ἑθαδέλφια.
Νὴ κάμη πέντ' ἀγρία, τῶνα νὰ γίνῃ ῥάφτης, τᾶλλο νὰ γίν' ζευγίτης, τᾶλλο νὰ γίν' μ' πα κα κ α λ η ς . .

Ἀκολουθῶν τὰς χεῖρας συμπλέκοντες χᾶρεῦσιν περὶ τῆς σκάφης διὰ τηδμήματων καὶ κρότου ἄδοντες ὑψιφώνως τὸ ἐπόμενον:

Γίνεται γάμος, γίνεται, γίνεται μέγας γάμος ὅλον τὴν κόσμω κάλεσαν καὶ ὅλα τὰ παλληκάρια, μόνο τὸ Γιάνν' δὲν ἀκαλοῦν τὸ κάλλιο παλληκάρη, γιατί σκοτάνει τοὺς γαμπροὺς, καὶ πέρν' αὐτὸς τῆς νύμφης.

Ὅστω δὲ κρατούμενοι τῶν χειρῶν ἐξέρχονται εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας, ἐνθα συνιστῶντες

1. Παράβαλε πρὸς τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους: Ἰμὴν ὀμνέαι ὦ ὀμὴν ὀμνέαι ὦ ὦ τρισμάκαρ, ὡς δικαίως. . . κλπ.

τακτικώτερον χορὸν ὑπὸ τὴν λάμψιν ἀνημμένων ἄδδουσι ἐν ῥυθμῷ τὰ ἐξῆς:

1.

Ἄχ! μωρὴ μυρτίμορφη, καὶ ἄμορφ' ἀγαπητικὴ! χρόνον ἀγαπιόμασταν, καὶ καυλὸς δὲν ἤξερες, μόν' εἶς καὶ μο' ἔγω καὶ ἡ νύχτα μοναχῇ, τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ, ποῦ μὲ φέγγει καὶ παρῶ, καὶ περὶ τρεῖς θάλασσας, καὶ ἔρχομαι καὶ σὲ φιλοῦ.
— Κρίμα Ἰάννη ποῦκαμες, διὰ δέξες ἀχ τὴν πόρτα μου, καὶ ἔσκαψες καὶ ἀγνάντεφες, καὶ μὲ καλλιῶρισε, καὶ μὲ γλυκομίλησες, καὶ μὲ γύρεφες νερό, καὶ ἄκουσεν ἡ μάνα μου, καὶ τὴν κακοφάνηκε.

2.

Νεράντζο ἀπ' τὴν νεραντζία καὶ μὴλ' ἀχ τὴν μηλιὰ, σὲρε νὰ πῆς, τὴ μάνα σου γαμπρὸν γὰ νὰ μὲ κάμη, καὶ ἂν δὲ θελήσῃ γὰ γαμπρὸν, ἔρχομαι καὶ ἡμερῶνα. Τὸ κυπαρίσσ' ἀντὶ νὰ βῆ μωρὴ ὁ κόσμος ὄλος, καὶ ἡ κόρ' ἀντὶ στολίζεται, μαζόν' ἡ χώρα ὅλη.

Τὸ σάββατον ἑσπέρως διανυκτερεύουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης παρὰ νυμφεῖο παρθένοι ἄδουσι καὶ χορεύουσι μέχρι βαθέος ὄρθρου. Τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ γάμου, ἦτοι τὴν κυριακὴν, ἀπὸ πρώιας κλητῆρες παρὰ τῶν μελλογύμφων φίλων οἴκου ἐν χερσὶ φέροντες περιέρχονται τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καλοῦντες αὐτοὺς εἰς τὸν γάμον. Μέχρις οὗ δὲ συναχθῶσιν οὗτοι ἐνδύονται ὁ τε νυμφίος καὶ ἡ νύμφη τὰ νυμφικὰ καὶ ἡγάτα αὐτῶν ἐνδύματα. Καὶ τὴν μὲν νύμφην ἐνδύουσιν αἱ παρὰ νυμφεῖο παρθένοι ἄδουσι τὰ ἐξῆς:

1.

Ἄργυρό μου χεῖνι καὶ μαλαματένιο, σέρν' ἀγάλλει ἀγάλλει, μὴ βγάλης τρίχα, τρίχ' ἀχ τὰ μαλλιά μου, ὅτι τάχω χάρι, χάρ' ἀπ' τὸ νοῦν μου καὶ ἀπὸ τὴν νοῦν μου.

2.

Σ' τὰ νόγια σ' τὰ κατόγια καὶ σ' τὰ ἴψηλα σεντούλια βουχίτα ἄχα κρυμμένα, μάνα μου, νὰ τὰ εἴρη; νόφη θέλω νὰ γίνω, θέλω νὰ τὰ φορέσω, θέλω νὰ προσκυνήσω ἑσένα καὶ τὸν κόρη καὶ τὰ πολλὰ μ' ἀδέφια καὶ ὅλην τὴν συγγενεί μου.

3.

Πρόσα καλὴ μου μάνα καὶ πολλ' ἀγαπημένη, ποτὲς δὲ μάλονάμε, λόγον δὲ μεραζάμε, τί στέλεις; τ' ἀγνατεῖς καὶ καλὸ συλλογιέσαι; Ἄν φέρνεις τάρματά μου καὶ τὰ φορέματά μου νὰ στολισῶ ν' ἀλλάξω; Νόφη θέλω νὰ γίνω, θέλω νὰ προσκυνήσω. . .

Τὸν δὲ νυμφίον ἐνδύουσιν οἱ ἀδελφοποιήτοιο αὐτοῦ, ἐν ᾧ χορὸς γυναικῶν συγγενῶν τοῦ ἄδει:

1.

Ἰαμπρὸ μου τί στολίζεσαι; γαμπρὸ μου τ' ἀρματόνεσαι;
— Μῆναν ἐγὼ στολίζομαι; μῆναν ἐγὼ ἀρματόνεμαι;
Ἢ μάνα μου μὲ στολίζαν, ὁ κόρη μου μ' ἀρματόνεαν.

2.

Ἐφέε ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ μὲ τοὺς ἐνέμους μάλονεν.
— Πάψτε ἀνέμοι πάψετε, νὰ κατακτῆ ὁ κορνιαχτός

νὰ δῆ ἡ μάνα τὸ γαμπρὸ, νὰ δῆ τὸν πρέπ' ἡ φορεσιὰ νὰ δῆ τὸν πρέπ' ἡ φορεσιὰ, νὰ δῆ τὸν πρέπου τάρματα. Χάρια πρέπαν τὰ νείατα του καὶ χάρια τὰ φορέματα!

Ἄμα συναχθῶσιν οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς, προσκαλεῖται ἕπειτα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐπισήμως καὶ ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ μετὰ τῶν οἰκίων καὶ τῶν πλησιεστέρων του συγγενῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκκινεῖ πομπωδῶς ἐκ τῆς οἰκίας ὅλη ἡ συνοδία, τὸ κοινῶς καλούμενον συμπεθερικὸ, πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Πρὶν δὲ κινήσῃ, τελοῦσι χορὸν ἐν τῇ αὐλῇ, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ὁποῖου ὁ γαμβρὸς φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους ταινίαν ἐρυθρὴν σταυροειδῶς, ἀναβαίνει ἐπὶ ἡμιόνου καὶ κρατῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ζώνης χαιρετᾷ τὸ συνηγμένον πλῆθος διὰ τῆς κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Χορὸς δὲ γυναικῶν καὶ παρθένων διαίρεται τότε εἰς δύο ἡμιχορὰ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἄδει χαμηλῇ τῇ φωνῇ τὸ ἐξῆς:

Σ' τὸ κίνημά σου σταυραεῖ, σ' τὸ καλοπροδόδημα καλὰ νὰ πῆς, καλὰ νὰ πῆς, νὰ φέρῃς κόρην ἔμφορη νὰ φερ' χωρὰ ἀθίριστο, νὰ φερ' ἀπὸ τὴν ἀπὸ τῆς.

Τὸ δὲ δεῦτερον ὑψηλοτέρᾳ τῇ φωνῇ καὶ μὲ μέλος διάφορον τὸ ἐξῆς:

Ἄσπε τὸ γαμπρὸ χρυσὸ μαντήλι καὶ ἀργυρὸ σταυρὸ νὰ πολεμήσῃ.
Κάστρο βούλεται νὰ πολεμήσῃ, κάστρο βούλεται σ' αὐλαῖς παλαιοῖς.
— Παλληκάρια μου καὶ ἀγαπημένα, παλληκάρια μου, βοηθήσατέ μοι ὡς νὰ πάω γὼ καὶ νὰ γυρίσω.
Τρεῖς χωρὰ ἂν πάρωμε, ὀκτὸ σὰς θάνα, κόρ' ἂν πάρωμε, δική μου θάνα.

Μετὰ ταῦτα προχωρεῖ βραδέως ἡ συνοδία. Κατόπιν δὲ ἔπεται ὁ νυμφίος μετὰ τῶν δύο ἀδελφοποιήτων του, ὧν ὁ ἕτερος κρατεῖ σημαίαν ἐξ ἐρυθροῦ βαμβάκερου ὑφάσματος, φέρουσαν ἐπάνω σταυρὸν ἐκ τριῶν μῆλων καὶ βασιλικῶν, τὸ κοινῶς καλούμενον γλάμπουρο, καὶ μετ' αὐτοὺς χορὸς γυναικῶν ἄδων καθ' ὅδον τὰ ἐπόμενα:

1.

Γεμίσαν τὰ βουγὰ δροσιὰ καὶ τὰ κλαδάκια ἔνθη, καὶ σὺ, κόρη μου, δὲν ἔσπῃς, σ' τὸ νοῦ σου δὲν τὰ βάζεις πῶς ἔχεις πεθερὸν παπᾶν καὶ ἄντρα γραμματισμένον καὶ ἡ πεθερά σου παπαδὴ καὶ σὺ παπαδόνη;

2.

— Βαρεῖ ἀνκοιμάσαι, ἔσπῃς, καὶ ἂν κάθῃς ἔθγα ἔθω συμπεθεροὶ μᾶς ἔργονται, συντέκνοι καὶ μ' π ρ α τ ῖ μ ο ι .
— Καὶ ἂν ἔρθου, καλῶς ἔρχονται, καὶ ἂν ἦρθαν, καλῶς ἦρθαν. Στρώσε μάνα μ' καὶ ἄς κάθωνται, στρώσε γὰ νὰ καθήσουν, καὶ βγάλ' ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασί, καὶ πικνοκέρασε τους, καὶ στέλσε τὴν Εὐδοκίαν, καὶ δὲς τὴν καὶ ἄς παῖνη, καὶ ἔγω ἄς μείνω καὶ ἄς χαθῶ, ὡς μείνω καὶ ἄς πεθάνω.

1. Τῶν δύο τούτων ᾄσματων ὁ στίχος εἶναι ἠρωϊκὸς ἑξάμετρος.

Τοιουτοτρόπως φθάνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης; ἔνθα ὑποδέχεται αὐτοὺς ἐν τῇ θύρᾳ τῆς αὐλῆς χορὸς γυναικῶν ἔδων μετὰ μέλους ἀργοῦ κατ' ἐπαναλήψιν τὸ :

Συμπεθεροὶ τ' ἀργήσατε; — Μήναν ἡμεῖς ἀργήσαμε; ὁ κύρ γαμπρὸς μᾶς ἔργησε, τῆς νύφης βουχα ἔρραφτε, παπούτσι τὴν ἀγόρατε . . .

Τούτου δὲ ψαλλομένου εἰσέρχεται τὸ συμπεθερικὸν εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ γαμβρὸς σταθεῖς πρὸ τῆς θύρας χαιρετᾷ τὴν οἰκίαν διὰ τριῶν τῆς κεφαλῆς κλίσεων, ῥίπτει ἐπ' αὐτῆς μῆλον, καὶ εἰσέρχεται εὐθὺς καὶ ἐκεῖνος μετὰ τῶν ἀδελφοποιήτων του. Ἐν τῇ οἰκίᾳ παρατίθενται τράπεζαι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὀπωρικὰ καὶ οἰνόπνευμα μόνον. Καθήμενοι δὲ κατὰ σειρὰν καὶ γευόμενοι τῶν ὀπωρικῶν ἔδουσι τὰ ἐπόμενα :

1.

— Μωρὴ κυρὴ ἀργάντισσα μὲ τᾶμορφα κορίτσια, γὰρ πάντρεψ' τα, γὰρ δὸς μᾶς τα, γὰρ κόπισαι σ' τὴν κρῖσι. — Καὶ τί κορίτσια ἔχω γὼνὴν τὰ μικροπαντρέψω; γὰρ ἀργαλειὸν δὲν τᾶβαλα, τὴ βόκα δὲν τὴν ξέρου. Τὸ κέντημα εἶναι γλῆντρημα, ἡ βόκα ναι σεργιάν, ὁ κρημὸς ὁ ἀργαλειὸς εἶναι μεγάλ' ἀνάγκη.

2.

— Δὲ μοῦ λέτε σεῖς γαιτόνοι, νὰ τὸ δώσω τὸ κορίτσι; — Δὸς το, δὸς το κ' ἄς πααίνημην τ' ἀγώρομαραγκιάζει; τ' ἔχει τὴν ἀγάπη μέσα, ποῦ ἀνθαὶ καὶ λουλουδιάζει καὶ τ' ἀγώρομαραγκιάζει, ὅταν ἡ πάχνη τὸ λιθάδι, ὅταν ὁ κορνιάχτος τὸν κάμπο . . .

Συγκινητικώτερα σκηνὴ παρίσταται, ὅταν κατὰ τὸ διάστημα τούτου προσφέρονται τὰ δῶρα τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν νύμφην. Ἐν ἰδιαιτέρῳ τῆς οἰκίας δωματίῳ καλῶς ὑπηρετισμένῳ ἵσταται ἡ νύμφη ἐπὶ ποδῶς, τὴν νυμφικὴν τῆς στολὴν φέρουσα μετὰ λευκοῦ ἐπενδυτοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους εἰς τὸ ἔδαφος ὑπ' αἰδοῦς ἔχουσα. Περιστοιχίζουσι δὲ αὐτὴν εὐσταλεῖς τὸ σχῆμα μὲ φυσικὴν καλλονὴν καὶ χάριν αἱ παράνυμφοι παρθένοι ἔδουσαι τὸ ἔξῃς :

Στέκεται ἡ νύφη σὰ λουταρὰ κ' οὐδὲ νεῖον φοδᾶται κ' οὐδὲ δρακόν, μὲν τὴν πεθερὰ καὶ τὸν πεθερὸν καὶ τὴν ἀνδραδέρη τὴν πόρινη, ὅπου τὴ σηκῶναι πολλὰ πρωί. — Σήκου, κυρὴ νύφη, δὲ ἔργε; ἔχεις νὰ ζυμώσης ἐνὺκ ψωμιά, νὰ ξεπροβοθήσης ἐνὺκ βασκοὺς καὶ νὰ καρτερήσης ἄλλους ἐνὺκ.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προσέρχονται οἱ ἀδελφοποιήτοι τοῦ γαμβροῦ μετὰ τινῶν γυναικῶν συγγενῶν αὐτοῦ προσφέροντες τὰ ἀπλοῦστατα δῶρα, ἅτινα συνίστανται ἐκ ζεύγους ὑποδημάτων καὶ τῆς μεταξοφύου καλύπτρας. Τούτων εἰσερχομένων εἰς τὸ νυμφικὸν δωμάτιον, αἱ παράνυμφοι ἔδουσι τὸ ἔξῃς :

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρόση, τρέχουν οἱ ἄρχοντες νὰ ἴδωσιν τὴν νύφη, τᾶρχοντόπουλα νὰ τὴν στολίσουν φέρουν μάλαμα φέρουν ἀσημι, φέρουν τρεῖς ὀηλιεῖς μαργαριτάρι, φέρουν καὶ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι. Χώρα ἔπρεπε τὸ μάλαμά τους, χώρα τὸ σπειρὶ μαργαριτάρι, χώρα τὰ παπούτσια ἀχ' τὴν Πόλι.

Ἡ νύμφη ποιούσα τρεῖς βαθυτάτας ὑποκλίσεις ἀσπάζεται τοὺς ἄμους τῶν ἀδελφοποιήτων, ἔπειτα τὴν χεῖρα, καὶ λαμβάνει τὰ ὑποδήματα καὶ τὴν καλύπτραν. Πάραυτα δὲ γυνὴ συγγενῆς τῆς ὑποδένει αὐτὴν, καὶ καλύπτει διὰ τῆς καλύπτρας, ἐν ᾧ ὁ χορὸς τῶν παράνυμφων ἔδει κύκλω τὸ :

Πέρε' τα, νύφη, τὰ παπούτσια τοῦ γαμπροῦ τὰ συγχαντρίλια τ' ἔχουν φούνται μεταξίλια, τᾶπερον ὁ πεθερὸς σου τᾶριρον ἀπὸ τὴν Πόλι . . .

Ἀκολουθῶς λαμβάνοντες αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν οἱ ἀδελφοποιήτοι ὀδηγοῦσι μέχρι τῆς θύρας τοῦ δωματίου, καὶ ἐκεῖ παραδίδουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἐξαδέλφους τῆς, οἵτινες τὴν ὀδηγοῦσι κατόπιν μέχρι τοῦ ναοῦ. Ὁ χορὸς τότε ἔδει τὸ ἔξῃς :

Τῆς νυφίτσας μᾶς τᾶδέρωκα γιὰτὶ στέκουν βουρκωμένα; γιὰτὶ στέκουν κικραμένα καὶ βαργειάβαλ αντωμένα; τᾶρ' ἡ νύφ' εἶναι ἀκαὴ μᾶς, τώρα τὴν ἀγοράσαμε.

Ἐν ᾧ δὲ καταβαίνει τὴν κλίμακα ὁ χορὸς κατόπιν αὐτῆς ἔδει τὸ ἀκόλουθον :

Κόρη κάθεται σ' τᾶνώγει, καὶ δὲ θέλει νὰ κατέβη, τᾶξ' τε τὴν γαλλὴ καὶ χτένι, καὶ πάλι δὲν κατεβαίνει, τᾶξ' τε τὴν τὸ καλληκάρι, τότε θέλει νὰ κατέβη.

Καταβάσα ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν τῆς καὶ τῶν παραγύμφων, καὶ ἀσπάζεται τὴν χεῖρα πάντων τῶν ἐξερχομένων. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ, τελουμένου μικροῦ χοροῦ, ἐπιτίθεται ἡ προῖξ αὐτῆς ἐπὶ ἡμῶν, καὶ οὕτω προχωρεῖ ἡ συνοδία πρὸς τὸν ναόν. Ἡ νύμφη ἀποχωροῦσα τῆς πατρικῆς οἰκίας ἀποχαιρετᾷ αὐτὴν διὰ τριῶν ἐδαφιαίων ὑποκλίσεων, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἔδει τὸ ἐπόμενον συγκινητικὸν ἄσμα :

Ἔχε γεῖα, καλή μου μάνα, φιλίσε γλιστρά σ' τὴν ἀλλή σου, δευτέρω νὰ μὴν πατήσω, κ' ἂν πατήσω, νὰ γλιστρήσω.

Ἐπειτα ὀδηγεῖται βραδεῖ τῷ βήματι εἰς τὸν ναόν, ἔνθα τελεῖται ἡ στέψις κατὰ τὰ ὀρησκετικὰ νόμιμα, τοῦ χοροῦ ἔδοντος καὶ ὀδόν τὸ ἔξῃς :

Μαργαροκλήσιτσαις ἀνοίξετα νᾶρη σερβοπούλα νυλόγηθῃ. Ἔχει τρεῖς ἡμέραις ποῦ περκατεῖ, τρεῖς ἡμέραις, τρεῖς μερόνυχτα, δὲν μ' ἔμορε νὰ φτάσῃ τὸ χωριό.

Ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπέρχεται ἐν ὀρησκετικῇ παρατάξει ἡ συνοδία εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Ἐπὶ τῆς οἰκίας κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν χορὸς γυναικῶν ὀδύων ἔδει τὸ ἐπόμενον :

Ἔβγα, μάνα, κυρὴ μάνα, ἔβγα δέξου τὸν υἱὸν σου, πάει μονῆς, κ' ἦρθε ζευγάρι. Ἔβγα δέξου τὸν υἱὸν σου, ποῦ σοῦ φέρνει μὴ περδῖκα μὴ περδῖκα ἀχ' τὰ πλάγια.

Εἰσερχομένης τῆς νύμφης εἰς τὴν οἰκίαν, γυνὴ μεσηλιεῖ καὶ ἐπὶ εὐτεχνίᾳ διακρινομένη, ἐπιθέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἄρτον καὶ ἐπ' αὐτοῦ πολύπην ἐξ ἐρίου λευκοῦ, σύμβολα εὐζωίας καὶ μακροβιότητος, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἔδει τὸ ἔξῃς :

Σέβα, σέβα, κυρὴ νύφη, σ' τοῦ κυρὴ γαμπροῦ τὰ σπῆτα καὶ αὐτοῦ φωλιεῖ νὰ χτίση, καὶ αὐτοῦ νὰ ξεφωλιάση.

Ἀκολουθῶς προσφέρεται γεῦμα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ εἰς ἄλλους. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὑπηρετοὶ τοῦ γάμου παραθέτουσι τραπέζας, διακρίνουσιν ἄρτον καὶ διαμελίζουσι τοὺς ἐψημένους ἄρτους, χορὸς μὲν γυναικῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ψάλλει τὰ ἐπόμενα :

1.

Κύρ-συμπεθεροὶ καὶ ἀδερῖνοι, γὰρ δὲν τρώτε, γὰρ δὲν πίνετε. Μήναν τὸ ψωμί δὲ σὰς ἔρασε; Μήναν τὸ κρασί δὲ σὰς ἔρασε; ἄς ἦν' καλὰ γαμπρὸς, σὰς τᾶλλάζωμε.

2.

Θέλω νὰ καλορητήσω τᾶδεραδῶν τοῦ τῆ μάνα, τ' ἔραγ' τ' ἔπει σ' τὴν ἀγγάστρια, καὶ μωρὶ' ὁ υἱὸς τῆς μάστο. — Μῆλον ἔραγ' σ' τὴν ἀγγάστρια καὶ κούδ' ἀντὶ γεννήθη.

3.

Ὁ γαμπρὸς ἀπ' τὴν χαρὰ τοῦ ὄψιν οὐρανὸν ἀπέτα καὶ τὸν θεὸν παρακαλοῦσαι. — Κόριε μ' κ' οὐρανὸν δὸς μοι πέρδῖκα νᾶχη τὰ φτερά τῆς ἀσπρα, τὰ πλατούργια τῆς γραμμίνα.

Οἱ δὲ κεκλημένοι καθήμενοι κατὰ σειρὰν εὐφραίνονται πάντες τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῶν παρακειμένων ἐδεσμάτων καὶ τοῦ οἴνου. Μετὰ δὲ τὸ πέρασ τοῦ φαγητοῦ ἔδουσι πρὸς τῷ ἐπομένῳ ἄσματι καὶ ἄλλα ἠρωϊκά, μὴ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸν γάμον. Καλοῦσι δὲ ταῦτα κοινῶς τραπεζιάτικα.

Ὁ Γιάννης κάνει τὴν χαρὰ, χαρὰ γὰρ τὸν υἱὸν του, κ' ἀκάλεσε συμπεθεροῦς, κ' ἀκάλεσε μ' π' ρα τ' ἰμοὺς, καὶ οὐνεκὸν δὲν εὐρίσκει νὰ πῆρ νὰ στεφανώσῃ, κ' ἀκάλεσε τὸ σταυραστὸ νὰ πῆρ νὰ στεφανώσῃ, κ' ὁ σταυραστὸς ἀντράπηκε νὰ πῆρ χωρὶς κ' α ν ἰ σ κ ἰ, καὶ πῆρε τὸ δοξάρι του, καὶ πάει νὰ κυνηγήσῃ.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ταλοῦσιν ἐν εὐρυχώρῳ χοροστασίῳ τὸν καλούμενον μέγαν χορὸν, ὅπου συγχορεύουσι καὶ

οἱ νεόνυμφοι, Χορεύοντες δὲ ἔδουσι ἐν βυθμῷ τὰ ἔξῃς :

1.

Ἔβγα τ' ἀγόρια σ' τὸ χορὸν, κοράσια σ' τὰ τραγοῦδια νὰ ἔδῃτε καὶ νὰ μάθετε πᾶς πιάναται ἡ ἀγάπη. Ἀπὸ τὰ μάτια πιάναται, σ' τὰ χεῖλη κατεβαίνει, κ' ἀπὸ τὰ χεῖλη σ' τὴν καρδιά, καὶ σ' τὴν καρδιὰ βρίζεται.

2.

Ἄχ! κυρὴ συμπεθερὰ μου, τ' εἶν' ἡ μάχη ποῦ κ' αὐτάμει; κ' ἔστειλες τὸ σταυραστὸν σου, καὶ μοῦ πῆρε τὴν τρυφάνα, κ' ἀσχηματῖν τὰ κάγκελά μου, καὶ μορφαίνουσι τὰ δικά σου.

3.

Νὰ μὴ σὰς κακοφαινεται καθῆρα σ' τὸ μαχαλὰ σας, ἡμεῖς τώρα θὰ φύγωμε, κ' ὁ μαχαλὰς δ' ἄρσας.

Τοῦ τελευταίου τούτου ἔδομένου, δίδεται οἰονεῖ τὸ σύνθημα τῆς λήξεως τοῦ γάμου. Οὕτω δὲ περὶ λύχνων ἀφᾶς διαλύεται ὁ χορὸς καὶ ἕκαστος τῶν κεκλημένων ἀποχωρεῖ εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 1 Μαΐου 1885.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ο ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ

Α'

Τὸ σύνταγμα ἐμάχετο ἐπὶ ἀνωφερείας τινὸς τοῦ σιδηροδρόμου, χρησιμεύον ὡς σκοπὸς πάντος τοῦ προσωπικοῦ στρατοῦ, σεσωρευμένου κατέναντι, ὑπὸ τὸ δόσος. Ἐπυροβολεῖτο ἐξ ἀποστάσεως ὀγδοήκοντα μέτρων. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐφώναζον : Πρηγηδόν ! . . . ἀλλ' οὐδεὶς ὑπήκουσε, καὶ τὸ ὑπερήφανον σύνταγμα ἔπνευεν ὀρθόν, συνησπισμένον περὶ τὴν σημαίαν του. Ἐν τῷ εὐρεῖ ἐκείνῳ ὀρίζοντι τοῦ δύοντος ἡλίου, τῶν σταχύων τοῦ σίτου καὶ τῶν φορβῶν, ὁ ὄγκος οὗτος ὁ ἀνθρώπινος, ὁ συντεταραγμένος καὶ περιεκαλυμμένος ὑπὸ θολοῦ καπνοῦ ὀμοιάζε πρὸς ποῖμνιον καταληφθὲν ἐν ἀνοιχτῇ πεδιάδι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνεμοστρόβιλου φοβεραθουέλλης. Καὶ ἔβρεχε πράγματι σιδηρονέπι τῆς ἀνωφερείας ἐκεῖνης ! Μόνον αἱ ἐκπυροσκοπήσεις ἠκούοντο, καὶ ὁ ὑπόκωφος κρότος τῶν παραβατῶν κυλινδουμένων εἰς τὴν τάφρον, καὶ αἱ σφᾶραι αἱ παλλόμεναι ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀκροῦ τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἰς τὸ ἄλλο, ὡς τεταμέναι χορδαὶ ἀπαισίου τινὸς καὶ ἠχηροῦ ὄργανου. Ἐνίστο ἡ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ὀρθουμένη σημαία, σειομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῶν μυδραλλίων ἀνετρέπετο ἐν μέσῳ τοῦ καπνοῦ. Τότε φωνὴ ὑψοῦτο σοβαρὰ καὶ ὑπερήφανος δεσπόζουσα τῶν περιβολημάτων, τῶν ψυχορραγημάτων, τῶν βλασφημιῶν τῶν τραυματιῶν : « Τὴ σημαία, παιδιὰ, τὴ σημαία ! . . . Παρευθὺς εἰς ἀξιωματικὸς, ὄρμα ὡς σκιά ἐν τῇ ἐρυθρᾷ ἐκείνῃ ὀμίχλῃ, καὶ ἡ ἠρωϊκὴ σημαία ἀναβιοῦσα ἤνοιγε τὰς πτέρυγας τῆς καὶ πάλιν ὑπὲρ τὴν μάχην.

Δις και εικοσάκις έπεσε !... Δις και εικοσάκις ο κοντός αυτής υπόθερμος έτι, εκφεύγων χείρες θνησκούσης, άνηράγγη, ήνωρθώθη και δτε, δύνοντας του ήλιου, οι άπομένοντες εκ του συντάγματός—δράξ μάλιστα άνδρών—άπεχώρησαν ήσυχώς, ή σημαία ήτο πλέον ράκος έν ταις χεράι του λοχιού Χορνούς, του είκοστού τρίτου σημαιοφόρου της ημέρας.

Ο λοχίας ούτος Χορνούς ήτο γεροντάκος, μάλιστα γινάσκων να γράψη το όνομά του, είχε δε διανύσει είκοσιν έτη όπως άποκτήση το σειρήνια του ύπαξιωματικού. Όλη ή δυστυχία ήν υπέστη ως έλαστον παιδίον, όλη ή εκ του στρατώνος άποκλήνωσις, εφαινότο επί του μετώπου εκείνου του στενού, επί της ράχως εκείνης της υπό του σάκκου κυρτωθείσης. Έκτός τούτων ήτο όλίγον τι τραυλός, άλλ' όπως γείνη τις σημαιοφόρος δεν έχει ανάγκην εύγλωττίας. Την αυτήν δε της μάχης έσπέραν ο συνταγματάρχης του τώ είπε : « Έπήρες την σημαίαν, παλληκαίρι μου ! λαιπόν κρατήσά την ». Και επί του έλεεινού του μανδύου, καταφθαρέντος πλέον υπό της βροχής και του πυρός, ή κάπηλος του στρατοπέδου έπέγραψεν άμέσως χρυσούν σειρήνιον άνθυπολογαγού. Αυτή εγένετο ή μόνη άλαζονεία του τεταπεινωμένου εκείνου βίου. Διά μιας το άνάστημά του γέροντος όπλίτου ήνωρθώθη. Το ταλαίπωρον εκείνο έν, το είθισμένον να βαδίζη κεκυφός, τους οφθαλμούς χαμαι νεύον, είχε του λοιπού υπερήφανόν την μορφήν, ύψωμένον πάντοτε το βλέμμα όπως βλέπη κυμάτιζόν του ύπαξιωματός το ράκος, και τηρή αυτό εύθύτατον, ύψηλά, υπεράνω του θανάτου, της προδοσίας, της εις φυγήν τροπής.

Ουδέποτε είδετε τσοσούτω εύδαίμονα άνθρωπον, όσον ήτο ο Χορνούς κατά τας ημέρας της μάχης, ότε εκράτει τόν κοντόν διά των δύο του χεριών, στεροτάτα έν τώ δερματίνω του σώληνι. Δεν ώμίλει, δεν έκινετο. Σοβαρός καθάπερ Ιερύς, εφάνετο ώσει κρατών Ιερών τα. Σύμπασα ή ζωή αυτού, σύμπασα ή δύναμις ήτο έν ταις δακτύλοις του τοις συνερρινωμένοις περί το περικαλλές τουτο χρυσούν ράκος έφ'ού επέσκηπτον αι σφαίραι, και έν ταις οφθαλμοίς αυτού τοις μεστοίς προκλήσεως, ότινες έθεώρουν τους Πρώσους κατά πρόσωπον, ώσει έλεγον : « Δοκιμάσατε δε να έλθητε να μου την πάρτε ! »

Ουδέεις έδοκίμασεν, ουδ' αυτός ο θάνατος. Μετά την μάχην της Βορνή, μετά την της Γραβελότης, τας φονικωτάτας μάχας, ή σημαία άπήρχετο πανταχόθεν, διερρηγμένη, τετρημένη, διαφανής εκ των τραυμάτων, άλλά

πάντοτε ο γηραιός Χορνούς εκράτει αυτήν.

Γ'

Έπειτα επήλθεν ο Σεπτέμβριος, ο υπό τή Μάτς στρατός, ή πολιορκία, και ή μακρά έκείνη εκχειρία καθ' ήν έσκωρίαζον τα τηλεβόλα έν τώ πηλώ, καθ' ήν ο πρώτος στρατός του κόσμου διαφθαρείς υπό της άθρανείας, της έλλειψως ζροτροφιών, είδήσειων, έθνησκαν εκ πυρετού και άνίας παρά τας πυραμίδας των όπλων του. Ούτε άρχηγοί, ούτε στρατιώται είχαν παύθεισιν πλέον ουδεαίαν μόνος ο Χορνούς είχεν έτι έμπιστοσύνην. Η τρίχρους σημαία του έπειχεν αυτήν τύπον των πάντων, και έφ' όσον την ήσθάνετο εκεί, ενόμιζεν ότι ουδέν έτι άπάλετο. Δυστυχώς, επειδή δεν έμάχοντο πλέον, ο συνταγματάρχης έφύλαττε τας σημαίας παρ' αυτή έν τινι των προαστείων του Μάτς, και ο γενναίος Χορνούς ώμοιάζε σχεδόν προς μητέρα έχουσαν το τέκνον της παρά τροφή. Είς αυτήν είχε καταπαύστας τόν νούν του. Ότε δε σφοδρώς καταλαμβάνετο υπό της άνίας, μετθανε τρέχων εις Μάτς, και μόνον βλέπων αυτήν πάντοτε έν τή ιδία θέσει, ήσυχον κεκλιμένην επί του τοίχου, υπέστρεφεν έμπλεως θάρρους, ύπομονής, φέρων μεθ' εκυτου υπό την διάβροχον σκηνήν, όνειρα μάχης, πορειών προς τα πρόσω, έν ή ή τρίχρους διεπτυγμένη οδ εκυμάτιζεν εκεί κάτω επί των πρωςσιών χαρκαωμάτων.

Διαταγή της ημέρας του στρατάρχου Βαζαίν κατακρήνισε τας όνειροπολήσεις του. Πρωίαν τινά ο Χορνούς έγερθεις είδεν έν τάρσχη όλον το στρατόπεδον, τους στρατιώτας καθ' όμίλους, εξηρηθισμένους, εξαποτομένους, κραυγής λύσεως εκβάλλοντας, και δεικνύοντας πάντας την πυγμήν αυτών προς το αυτό μέρος της πόλεως, ώσει ή όργή των υπεδαίκνυε τινα ήρωχον. Έφώναζον : « Άς τόν αρπάξωμεν... άς τουφεκισθή !... » Οι δε άξιωματικοί ήνευχοντο ταύτα λεγόμενα, έβαδίζον κατά μόνάς, χαμαι κλίνοντες την κεφαλήν, ώσει ήσχύοντο τους άνδρας των. Ητο επείσχυτόν, πράγματι. Πρώ όλίγου είχε άναγκασθή εις έκαστόν πενήκοντα χιλιάδας στρατιωτών, καλώς όπλισμένων και άκμαίων, ή διαταγή του στρατάρχου, ή παραδιδούσα αυτούς άμαχητεί εις τους πολεμίους.

— Και αι σημαίαι; ήρώτησεν ο Χορνούς ώργιστών. Αι σημαίαι παραδίδοντο μετά των λοιπών, μετά των πυροβόλων, των πολεμοφοδίων, μετά πάντων.

— Να... να... να πάρη ο διάβολος !... έφέλλισεν ο ταλαίπωρος. Την ιδιικήν μου θ,τι και να κάμουν δεν οδ την πάρουν. Και ήρξατο τρέχων προς την πόλιν.

Δ'

Και εκεί όμοίως μέγας επεκράτει έρεθισμός. Έθνοφύλακες, άσται, έθνοφρυρά εκραύγαζον, συνεταράσσοντο. Πρεσβεύαι παρήχοντο, φρυάτουσαι, προς τόν στρατάρχην διευδυνόμεναι. Άλλ' ο Χορνούς ουδέν έδλεπεν, ουδέν ήκουε. Συνδιελέγετο προς εκυτόν ανερχόμενος την λεωφόρον του Προαστείου.

— Να μου πάρουν την σημαία μου !... Άμ' δέ ! Είμπορεί να γείνη αυτό το πράγμα ; Έχουν το δικαίωμα ; Άς δώση αυτός εις τους Πρώσους όσα είνε ιδικά του, τα χρυσά του άμάξια, τα εμποφο άσημικά που έφερε από το Μεξικόν... Μα αυτή... αυτή είνε ιδική μου είνε ή τιμή μου. Άπαγορεύω να μου την έγείξουν.

Όλοι αυται αι περίοδοι των φράσεων κατετέμνοντο υπό του δρόμου και της τραυλής του γλώσσης, άλλά κατά βέθος είχε την ιδέαν του ο γηραιός. Ίδεν σαφστατήν, στερωώς άποφασισθεισαν, να δραξήται της σημαίας, να φέρη αυτήν εις το μέσον του συντάγματος και να διέλθη διά μέσου των Πρώσων, μετά των θελών των να τόν ακολουθήσασιν.

Ότε άφίκετο εκεί, ουδέ να εισέλθη καν τώ επετραπή. Ο συνταγματάρχης, ματωδής έπίσης, δεν ήθελε να ιδη κανένα, άλλ' ο Χορνούς δεν ήτο αυτής της ιδέας, έδλασφήμει, έφώναζε, συνέσειε τόν εις την ύψηρεσίαν του συνταγματάρχου ύπαξιωματικόν :

- Την σημαία μου... θέλω, την σημαία μου...
- Έπί τέλους ήνοιχθη έν παράθυρον :
- Σύ είσαι, Χορνού ;
- Ναί, συνταγματάρχα μου, θε... .
- Την σημαίαν σου την επήραν εις το όπλοστάσιον... πηγαινε να σου δώσουν απόδειξι παραλαβής...
- Απόδειξι παραλαβής;... Να την κάνω τί ;
- Είνε ή διαταγή του στρατάρχου.
- Μα συνταγματάρχα !
- Έσφορτώσου με !... και το παράθυρον επανεκλεισθη.

Ο γηραιός Χορνούς έσφαλλετο ως οινόφυλξ.

— Απόδειξι... απόδειξι... », επανελάμβανε μηχανικώς.

Τέλος πάντων ήρξατο πάλιν βαδίζων, έν μόνον ανακυκλών κατά νούν, ότι ή σημαία ήτο έν τώ όπλοστασίω και ότι πάση θυσία έπρεπε να την ανακτήση.

Ε'

Αι πύλαι του όπλοστασίου ήσαν όρθανοικται, όπως διελθώσιν αι φορτηγίδες άμαξαι των Πρώσων, αι αναμένουσαι παρατεταγμέναι έν τή αύλη. Ο Χορνούς εισελθών έφρικίασε. Πάν-

τες οι άλλοι σημαιοφόροι ήσαν εκεί, πενήκοντα ή εξήκοντα άξιωματικοί, κατατεθλιμμένοι, σιγηλοί, βλέπων δε τις τας σκυθρώπας εκείνας άμάξας υπό την βροχήν, τους άνδρας εκείνους τους συνθηροισμένους όπισθεν, άκαπετες, οδ έλεγεν ότι ήτο κηδεία.

Έν γωνία τινι, πάσαι αι σημαίαι του στρατού του Βαζαίν, συσεωρευόντο, συμπεφυρμέναι επί του λασπώδους λιθοστρώτου. Ουδέν θλιβερώτερον, των μεταξίνων ρακών εκείνων, των έρειπίων εκείνων των χρυσών κροσσών και των τορευτών κοντών, πάσης ταύτης της ένδοξου άποσκευής, έρριμένης χαμαι, βυπαινομένης υπό της βροχής και της λάσπης. Άξιωματικός τις της διοικήσεως, τας ελάμβανεν άνα μίαν, και εκαστος σημαιοφόρος ήμα τή εκφώνησει του συντάγματός του προύχρει όπως λάθη απόδειξιν παραλαβής. Άκαμπτοι, άπαθείς, δύο Πρώσοι άξιωματικοί επέβλεπον την έπί των φορτηγίδων άμαξών φώρτωσιν αυτών.

Και άπήρχεσθε ούτω, ώ Ιερά έθδοξα ράκη, διαπτύσσοντα τας σχισμάς ύμών, διασαρούντα το λιθόστρωτον θλιβερώς, ως πτηνά τεθραυμένως έχοντα τας πτέρυγας. Άπήρχεσθε φέροντα το αίσχος, το όπάον φέρονσι πάντα τα ώρατα πράγματα μιναινόμενα, και εκαστον ύμών συναπήγε μεθ' εκυτου μέρος της Γαλλίας. Ο ήλιος των μακρών πορειών παρεμεινεν έν ταις παρελθούσαις πτυχαίς ύμών. Έν τοις σημείοις των σφαιρών διετηρείτε την άνάμνησιν των άγνωστων νεκρών, ότινες έπεσαν τυχαίως υπό την σκοπευομένην σημαίαν...

— Χορνούς, ή ιδική σου... Σε φωνάζουν... πήγαινε να πάρης την απόδειξί σου.

Απόδειξιν εκείνος είχε κατά νούν !

Η σημαία ήτο εκεί ένόπιον του. Ητο ή ιδική του, ή ώραιοτότη, ή μάλιστα πασών ήρωτηριασμένη... Και επαναθλέπων αυτήν ενόμιζεν ότι ήτο εισέτι επί της άνωφαιρας. Ηκουε συρίζουσας τας σφαίρας, και την φωνήν του συνταγματάρχου : « Τη σημαία, παιδιά μου !... » Έπειτα έβλεπε τους είκοσίδυ συμμαχητάς του χαμαι, και εκυτόν είκοστόν τρίτον όρμίδντα όπως ανεγείρη, υποβαστάση την δυστυχή σημαίαν σφαλλομένην δι' έλλειψιν βραχιόνων. Α ! την ημέραν εκείνην είχε όρκισθή να την υπερασπισθή έχρι θανάτου. Και τώρα...

Έπί τή σκέψει ταύτη, όλον το αίμα αυτού άνέθη εις την κεφαλήν του. Έξάλλος, έφρων, ώρμησεν επί τόν Πρώσον άξιωματικόν, επέσπασεν άπ' εκυτου την φιλάτην σημαίαν, ής έδράξατο διά των δύο του χεριών, έτα επείραθη να ύψωση αυτήν εισέτι, ύψηλά, εύθύτατην, κραυγάζων : « Τη ση... », άλλ' ή φωνή του έστη έν τώ βάθει του λάρυγγος εκυτου. Ησθάνθη τόν κοντόν τρέμοντα έν ταις χεράν εκυτου. Έν

τῶ κέρι ἐκείνῳ τῷ ἄδραναι, τῷ νεκρῷ ἐκείνῳ ἄετι, τῷ τόσον βαρέως ὑπερκαθημένῳ τῶν παρὰ διδομένων πόνων, αἱ σημάται ἡδυνάτου πλέον νὰ κυματῶσιν, οὐδὲν τὸ ὑπερήφανον ἡδύνατο πλέον νὰ ζήσῃ. . . Καὶ ὁ γηραιὸς Κορνοῦς κατέπεσε νεκρὸς, ὡσεὶ ὑπὸ κεραυνοῦ βληθεὶς.
[Alphonse Daudet]. Α. Π. Κ.

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΝ

Πρὸ πολλοῦ χρόνου διεγοούμεν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀντίπαλον τῶν Ἀθηνῶν πόλιν τῆς Πελοποννήσου Σπάρτην, ἀλλ' αἱ μελέται μου ἐπὶ μακρὸν χρόνον μὲ ἐκώλυον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, οὐχ ἦττον παρὰ τὴν ἀδελφικὴν μου ταύτην ἡτύχησα νὰ εὕρω ἐσχάτως συνοδοιπόρον τὸν περιφανῆ καθηγητὴν κύριον Α. Η. Σαγῶε ἐξ Ὁξωνίας, εἰς ἃν δὲν δύναμαι ἢ νὰ ἐκφράσω καὶ ἐνταῦθα τὰς ἐνθέρμους μου εὐχαριστήσεις δι' ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ περιήγησιν ἐμαθόν.

Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεροι ὑπὸ κοινῆς ἐπιθυμίας ἀγόμενοι ἐγκατελείψαμεν τὰς Ἀθήνας τὴν πρωτὰν τῆς 19 Φεβρουαρίου κατελθόντες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Πειραιᾶ, καίτοι ὁ καιρὸς ἦτο λίαν ψυχρὸς καὶ αἱ πέριξ σειραίων ὁρέων χιόνι κεκαλυμμένοι. Ἐκεῖ ἐπεβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς «Ἐλπίδος», ἀτμοπλοίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας καὶ περὶ τὴν ἑν ὥραν ἀπῆραμεν ἐκ Πειραιῶς.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐξοδὸν ἡμῶν εἰσχωμεν ἀνεμὸν λίαν παγερὸν, ἀλλ' ἡ λαμπρὰ θέα τῶν πέριξ ἐκράτει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἀριστερᾷ βλέπει τις τὸν τάφον τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ἐνθυμεῖται τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο ἐπιγράμμα:

Ὁ σὸς δὲ τύμβος, ἐν καλῷ κειμαίνος
Τοῖς ἡμέροις πρόβρησις ἔσται πανταχῶς,
Τοῖς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντας τ' ὄψεται,
Χρόπταν ἔμιλλα τῶν νεῶν, θεάσεται!

περαιτέρω δεξιᾷ τὴν θείαν νῆσον Σαλαμίνα, κειμένην κατέναντι τῆς Ἐλευσίνος καὶ καθήκουσαν μέχρι Μεγαρικῆς, ἔχουσαν μῆκος 80 σταδίων καὶ σχῆμα ὠσειδῆς. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται τὸ πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς μακρὸν καὶ βραχῶδες αὐτῆς ἀκρωτήριον Κυνόσουρα καὶ νῦν Ἁγία Βάρβαρα, πρὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ βράχος Ψυτταλεια. Εἰς τοῦτο τὸ μεταξύ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸν συνεκροτήθη ὡς γνωστὸν τῷ 480 π. Χ. ἡ μεταξύ Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ναυμαχία.

Μετὰ τὴν Σαλαμίνα ἠξαμεθα παραπλέοντες ἐπ' ἀριστερᾷ τὴν ἀνώμαλον νῆσον Ἀγιγιν, ἢ λυμένην τοῦ Πειραιῶς ὁ Περικλῆς ὠνόμασεν, ἢ Πλευταρχ. Θεμιστοκλ.

καὶ ἦτις ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶνε λίαν δύσβατος καὶ ἔχει ἀποτόμους ἀκτᾶς, ἐν ᾧ πρὸς νότον ἔχει λόφους καὶ πεδιάδας δεινροφύτους καὶ μικροὺς πρασίνοους ἕρμους εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν. Τὰ λείψανα τῶν κτιρίων τοῦ λιμένος καὶ ἡ καλῶς διατηρημένη προκυμαία ἐνθυμίζουσι τὴν παλαιότεραν ἀκμὴν τῆς νήσου.

Καθ' ἱστορίαν γνωρίζομεν ὅτι ἐν Ἀγιγιν διὰ Φειδῶνος τοῦ Ἀργείου ἐκόπησαν τὰ παλαιότερα νομίσματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐντεῦθεν στρέφοντες τὸν ὄφθαλμὸν πρὸς τὴν ἀπέναντι σπεραὴν βλέπομεν ἐν τῷ μυκῷ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου παραθαλάσσιον πόλιν, τὴν Ἐπίδαυρον, ἐν ἣ διὰ τῶν ἐπ' ἐσχάτων γενημένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἤχθησαν εἰς φῶς πολυτίμητα τῆς ἀρχαιότητος ἔργα, οἷον περιφρημὸν θεᾶτρον καὶ ἡ θέλος τοῦ Πολυκλείτου, ἢ μετὰ θαυμασμοῦ περιγράφει ὁ Πausanias.

Μετὰ τὴν Ἐπίδαυρον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Πύρον, τὴν ἀρχαίαν Καλαυρίαν ἢ Καλαύριαν, κειμένην κατέμπροθεν τοῦ λιμένος τῆς Τροιζήνος Πύργωνος ἦτο δὲ ἐξ ἀρχῆς ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτε αἱ Δελφοὶ ἦσαν ἱερὰ τοῦ Ποσειδῶνος ὑστερον δὲ ἀντήλλαξαν, ὡς ἐμυθεύετο, οἱ θεοὶ αὐτοὶ, καὶ ὁ μὲν Ἀπόλλων ἔλαβε τοὺς Δελφοὺς, ὁ δὲ Ποσειδῶν τὴν Καλαυρίαν, ἐν ἣ εἶχε καὶ ναόν. Ἐν Καλαυρίᾳ κατεδιώχθη ὡς γνωστὸν καὶ ἀπέθανεν ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων τῆς ἀρχαιότητος ὁ Δημοσθένης.

Ἡ νῦν κωμόπολις Πύρος κεῖται ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς πετρώδους ἀκρωτηρίου, σχηματίζοντος χερσονήσον συνεχομένην τῇ ὅλῃ νήσῳ διὰ χαμαλοῦ καὶ μικροῦ ἀμμάθους ἰσθμοῦ, ὁσάκις δὲ πνεύση σφοδρὸς ἀνεμὸς ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἢ θαλάσση ἐξογκουμένη καλύπτει τὸν ἰσθμὸν τοῦτον καὶ τότε φαίνεται ὀφθαλμοφανῶς ἡ νῆσος. Ἡ κώμη εἶνε νεωτέρας κατασκευῆς, οὐσα δὲ ἄκοδομημένη ἐν σχήματι πυραμίδος ἐπὶ καταφρείας λόφου πετρώδους, φθάνει μέχρι τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ οἰκίαι φαίνονται σσσωρευμέναι καὶ εἰσι πάσαι δωματοσυστεῖς ὡς αἱ τῶν Κυκλάδων νήσων αἱ ἀγυαὶ σφεναὶ καὶ ἀκαθάρτοι καὶ μόνον ἡ κρητὶς εἶνε λιθόστρωτος, στεροῦνται δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ Πύρου καὶ πυροξύλων καὶ ὕδατος, δύο ἀναγκασιότατων εἰδῶν ἅπερ προμηθεύονται ἐκ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας τῆς καμινόλεως κείνται τὰ εἰρησίου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐπὶ κορυφῆς λόφου ὑψομένου 1000 πόδας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης οὐδεὶς κίων διακρίνεται ὀρθῶς, καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνον συντρίμματα σώζονται, ὧν τεμάχια: τινὰ δεκνύουσι ὅτι ὁ ναὸς ἦν μετροῦ μεγέθους καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν κίωνων αὐτοῦ ἦν Δωρικῆς τῆς ἕως.

Ἡ θέα ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ νήσων, ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς νήσου Ἰδρας. Παρὰ τὰ εἰρησίου ταῦτα ὑπάρχει μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Μετὰ τὸν Πύρον διήλθομεν διὰ τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ἰδρας ἀπέναντι τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, καταλιπόντες δὲ καὶ ταύτας μετὰ τετραῶρον πλοῦν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ναύπλιον πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν λιμένα βλέπει τις ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου τοῦ Παλαμιδίου κάτω τᾶρους παναρχαίους ἐσχάτους ἀνακαλυφθέντας. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Ναυπλίου, τοῦ λεγομένου υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀρυμῶνης, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος. Ὁ Στράβων δὲν παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλ' ἐτυμολογεῖ τὸ ὄνομα Ναύπλιον ἀπὸ τοῦ προσπλεῖσθαι ταῖς ναυσὶν καὶ ὀνομαζεῖ αὐτὸ Ναύσταθμον τῶν Ἀργείων, Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ναυπλίας οὐδὲν δυστυχῶς τῶν ἀρχαίων μνημείων διατηρήθη ἔσχάτως δὲ ἀνευρέθησαν τυχαίως πανάρχαιοι τινὲς τάφοι λελαξευμένοι ἐντὸς τοῦ βράχου ὁμοιοὶ τῶν ἐν Σπάτα καὶ Μενιδίῳ εὐρεθέντων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πausanίου ἦν ἐρημὸς ἡ πόλις. Ἐσάζοντο δὲ μόνον εἰρησίου τῶν τειχῶν αὐτῆς καὶ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ λιμὴν καὶ πηγήν Κόναθος λεγομένην, ἐν ἣ ὡς ἐδόξαζον οἱ Ἀργεῖοι ἡ Ἥρα λουμένη καθ' ἕκαστον ἔτος ἀνελάμβανε τὴν παρθενίαν αὐτῆς.

Ἐκ Ναυπλίου πλέοντες πρὸς τὸν Μαλέαν προσηγγίσαμεν τῇ Ἐπίδαυρῳ Λιμνηρᾷ, τῇ μετὰ ταῦτα Μονεμβασίᾳ ὀνομασθείσῃ, διὰ τὴν μίαν μόνην αὐτῆς ἐμβασίαν ἐκ τῆς πρὸς δυσμὰς ἡπείρου διὰ γεφύρας. Ἐπέκεινα δ' αὐτῆς τὸ πλοῖον ἤρξατο ταλαντευόμενον, ὅπερ εἶνε ἀλάνθαστον προμήνημα τῆς προσεγγίσεως τοῦ Μαλέα. Τὸ ἀκρωτήριον Μαλέας ἢ Μαελαὶ ἦτο καὶ εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πᾶσι τοῖς ναυτιλομένοις διὰ τὸ κινδυνώδες τῆς παρακάμψεως. Οἱ ἀρχαῖοι ναυτικοὶ μετὰ φόβου ἐμνημόνευον τοῦ ὀνόματος τοῦ Μαλέα, καὶ μετ' ἀπελπισμοῦ διέπλεον αὐτὸν, ὅθεν καὶ τὸ οἰνεὶ ἐπιχῆδειον ῥητόν, τὸ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον

Μαλέας δὲ κίμψας ἐπιλάθου τῶν οἰκᾶδ.

Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει περὶ τῆς ἐνταῦθα συμφορᾶς τοῦ Ὀδυσσεῦς, ὡς φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος πατε «περιγνάμπτων Μαλειῶν ἄρος αἰπὸν» ἔλαβε πείραν τῆς κινδυνώδους διαβάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅτι μετὰ μεγάλῃς ζωηρότητος ἀναφέρει αὐτὸ εἰς τὰ ἔπη αὐτοῦ.

Οὐδεὶς λησμονεῖ ἐνταῦθα τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης κείμενα κοσμήματα τοῦ Παρθενῶνος, ἅτινα ὁ Ἑλγιν ἐσύλησεν ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἐν ἔτει 1795.

Ἡ νῆσος Κύθηρα κειμένη ἐν τῷ Κρητικῷ πελάγει κατὰ νότον τῆς Πελοποννήσου, ἐκαλεῖτο καὶ Πορφυροῦσα, διότι εἶχε πορφύρας καλλίστας. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην μυθολογίαν, ἢ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν γεννητικῶν μορίων τοῦ Κρόνου ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης γεννηθεῖσα Ἀφροδίτη κατήχη κατὰ πρῶτον εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν ἐπεραιώθη εἰς Κύπρον. Ἡ Ἀφροδίτη ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς καὶ ναοῦ αὐτῆς ὀνομασθη Κυθηρίας. Ἡ νῆσος ἂν καὶ μικρὰ, ἦν ὁμως πολλοῦ ἀξία διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου διότι ὅστις ξένος κατεῖχεν αὐτὴν ἡδύνατο νὰ διαταράττῃ αἱ πᾶσαν τὴν παραλίαν τῆς Λακωνικῆς, καὶ διὰ τῶν εὐδιεγέρτων Ἑλλήτων νὰ παρέχῃ πράγματα τῇ Σπάρτῃ, ὅπερ ἐνόησαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αὐτὴν βίᾳ καὶ διετήρουν ἐκεῖ φρουρὰν στέλλοντες διοικητὴν ἐκ Σπάρτης καλούμενον Κυθηροδίκην.

Ὁ ἐνταῦθα ναὸς τῆς Ἀφροδίτης Οὐρανίας ἦν ἀγιώτατος καὶ ἀρχαιότατος πάντων ὄσους ἡ θεὰ αὕτη εἶχεν ἐν Ἑλλάδι.

Ἐκ Κυθέρων ἀναχωρήσαντες διηυθύνθημεν πρὸς τὸ Γύθειον ἐνθα μετὰ ἡ ὥρον τρικυμιάδες ταξείδιον ἀπεβιβάσθημεν περὶ τὸ μεσονύκτιον βραγδαίως πιπτούσης βροχῆς. Κατὰ κακὴν ἡμῶν τύχην ὁ Ἐπαρχος, πρὸς ὃν εἰχομεν συστατικὴν ἐπιστολήν, ἀπουσίασεν, ὁ δὲ μικρὸς παῖς ὁ φέρων τὰ πράγματα ἡμῶν μᾶς ὠδήγησεν εἰς ἐλευθέρων ἀχυρῶνα ὃν ἐκάλουον ξενοδοχεῖον. Ἐκόντες ἄκοντες εἰσῆλθομεν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ὀνομαζομένου ξενοδοχείου ἦτο τὸ μαγειρεῖον ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ὠδήγησαν εἰς δωμάτιον, ὅπερ ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἐστιατόριον, αἱ δὲ τράπεζαι ὅπου ἐν καιρῷ ἡμέρας ἐγευματίζον ἐχρησίμευσαν τότε ὡς κλῖναι ἡμῶν. Τὸ ἐστιατόριον τοῦτο ἦτο ἄνευ παραθύρων, εἰχομεν ἡμᾶς ἐξ Ἀθηνῶν προμηθευθῆ δύο ἀκεπάσματα, ἐν οἷς ἐγκεκορδυλημένοι ἐκαθήμεθα ἕως ὅτου ἐξημέρωσεν, ἀλλὰ δὲν εἰμεθα μόνον ἡμεῖς οἱ ξενιζόμενοι τοῦ περικλεοῦς τοῦτου ξενῶνος ἀξιωματικὸς τις πάσων ἐνοσηλεύτο πλησίον ἡμῶν ὑπὸ δύο στρατιωτῶν ἐκτός τούτου τὴν νύκτα βλῆν δὲν ἔπαυσαν οἱ ἐπισκέπται, ἄλλοι μὲν ζητοῦντες ὑπνοῦ θέσιν, ἄλλοι δὲ ζητοῦντες πασᾶ. Εὐτυχῶς τὴν μελαγχολίαν ἡμῶν διεσκέδαξε καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὁ γρυλλισμὸς τῶν χοίρων, οἵτινες ἦσαν κάτω τοῦ δωματίου ἡμῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα περιτρέχοντες μῦς. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ Γύθειον εἶνε εὐτυχῆς τόπος ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χοίρους, πλήθος τοιούτων βλέπει τις εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐκ πρώτης δ' ὄψεως ἐπιβιβαζόμενός τις ἀπορετὴ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τετραπόδων τούτων, ἕνεκα τῶν ὁποίων αἱ ὁδοὶ γέμουσιν ἀκαθαρσίᾳ.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡμῶν, ὅπερ συνίστατο ἐξ ὀλίγου ἄρτου καὶ γάλακτος, ἀναχωρήσαμεν τὴν

9 ώραν της πρωίας έφριπτοι εκ του Γυθείου δια Σπάρτην, συνοδευόμενοι υπό του άγωγέως των Ιππων και ενός χωροφύλακος, έν ό υπομείραρχος είχε εν γενεώς θέσει υπό τας διαταγάς ήμων, επειδή τό μέρος δέν ήτο έντελώς ασφαλές.

Τό Γύθειον παραθαλάσσιος πόλις ήτο μία των Έλευθερολακώνων πόλεων ένταύθα ήσαν και τά νεώρια των Λακεδαιμονίων, & επί του Πελοποννησιακού πολέμου ένέπρησεν ό στρατηγός των Αθηναίων Τολμίδης. Πλησίον της θαλάσσης εύρίσκονται λείψανα θεάτρου, ως και έρείπια λουτρών ρωμαϊκής κατασκευής.

Η όδός ήν έπορευόμεθα είνε άμαξιτός και πλατεία, αλλά δυστυχώς ένταύθα άμαξαι δέν υπάρχουν καθ' όλον δέ τό διάστημα της πορείας ήμων άλλο δέν έβλεπομεν, ειμή όρη ύψηλά υπό χιόνων κεκαλυμμένα, ως σύντροφον δέ καθ' όλην τήν ήμέραν είχομεν βροχήν. Τήν άνικαν τοιούτου ταξιδίου διεσχέδαζε μόνον ή μονότονος μουσική των κωδώνων των ήμιόνων μας, ούδέν μέρος όπως σταθμεύσαμεν ύπήρχε, και τό περίε είνε έρημα και άκατοικήτα. Μετά έξάωρον όδοιπορίαν έφθάσαμεν εις έν χάρι, ένθα έφείνημεν 1 ώραν ένα γευματίσαμεν. Ένταύθα είνε τό μέσον του δρόμου από Γυθείου εις Σπάρτην. Ίππεύσαντες πάλιν τήν 1 ώραν μ.μ. έφθάσαμεν τέλος τήν 7 ώραν της έσπέρας εις Σπάρτην και διηυθύνθημεν εις τό Νομαρχεϊον, ένθα ό έξαιρέτος και παλαιδευμένος νομαρχης κ. Εύθύμιος Πλαστήρας λίαν εύγενώς μας ύπεδέχθη και επί τρεις ήμέρας μας έφιλοξένησεν έν πη οικία του, ειδήμων πρός τοίς άλλοις ών και ξένων γλωσσών. Ούδέποτε θέλω λησμονήσει τας τρεις εύφροσύνας έσπέρας, ως διήλθομεν όμοι κατό τήν έν Σπάρτη διαμονήν ήμων, διαλεγόμενοι περί διαφόρων άντικειμένων.

Η φύσει αύτη όχυρά πόλις της αρχαιότητος, ή δια τήν έξαιρετικήν άνδριαν και φιλοπατρίαν των κατοίκων της άθάνατον δύξαν κτησαμένη και επί πολύν χρόνον ήγεμονίς της Ελλάδος διατελέσασα Σπάρτη, κείται εις τήν δεξιάν όχθην του διαφωδους ποταμού Εύρώτα, επί γραφικωτάτου όροπεδίου, ύπερθεν του όποιου άριστορ έσταται ό χιονοσκεπής Ταύγετος, δεξιό δέ ό Πάρνων σχηματίζοντες μακράν λεκάνην φθάουσαν μέχρι του Λακωνικου κάλπου.

Κατό τήν έβδομηκοστήν ενάτην Όλυμπιάδα ή Σπάρτη κατηδάφισθη υπό σεισμού και τότε άπεστάτησαν οι πλείστοι των Βιλώτων αύτης εις Ιθώμην.

Η αρχαία Σπάρτη δέν ήτο γυμνή μνημείων, τά κυριώτερα δέ όσων οι συγγραφείς αναφέρουσιν είνε περίπου τό εξής. Ήν τή άγρρά της Σπάρτης ήν στοά επιφανεστάτη καλούμένη

Περσική ως κατασκευασθεΐσα από λαφύρων Περσικών, ήτο δέ κεκοσμημένη δια πολλών άγαλμάτων, ού πόρρω ταύτης της στοάς ήτο ό τάφος Όρέστου του Αγαμέμνονος. Πλησίον της άγοράς ήν τόπος συνεδριάσεως όστις έκαλεΐτο Σκιάς τήν Σκιάδα ταύτην κατασκεύασεν Θεόδωρος ό Σάμιος, ως πρώτος ως λέγεται έφείρε τήν τέχνην του διαχέειν σίδηρον και διαπλάττειν εξ αύτου άγάλματα.

Η άκρόπολις της Σπάρτης δέν ήτο μόνον περιφανής κατό τό ύψος ως ή των Αθηνών και ή Καδμεία των Θηβών και ή Αάρισσα του Αργους, άλλ' εκ των έντός της πόλεως λόφων τόν ύψηλότερον άνόμεζον άκρόπολιν. Ήν δέ επ' αύτης ναός Αθηνάς καλουμένης Παλιούχου και Χαλκιοίκου, τό μόνον μνημείον της Έλληνικής αρχαιότητος, όπερ είδεν ό Παυσανίας και έθαύμασεν, ήτο δέ έργον του Γοιτιάδα.

Η κατό μήκος έκτασις της Σπάρτης ήν ως εικάζεται 25 λεπτών έρείπια αύτης σώζονται πρός άνατολάς της νεωτέρας πόλεως του Μιστρα, εις δέ ταύτα λείψανα της άκροπόλεως και των επ' αύτης ναών επί του ύψηλοτέρου των λόφων, και ίχνη πολλά των τειχών της πόλεως, α είνε γνωστά ότι εκτίσθησαν κατό τους μεταγενεστέρους αιώνας και είνε κατασκευασμένα εκ κεράμμου.

Εξω των τειχών σώζεται οικοδομή τετραγωνος κατασκευασμένη εξ αρχαίων λειψάνων, έντός αύτης δέ κτίριον θεωρούμενον ως ό τάφος του Λεωνίδα. Τό κτίριον ταύτο σύγκειται εξ ύπερμεγέθων όγκων λίθων, τό μήκος ενός λίθου έν έμέτρηση ήτο 5 περίπου μέτρων και 1 1/2 τό πάχος τή αληθεία αξίας τάφος του ήρωος. Κατό τό πρός άνατολάς μέρος της Σπάρτης τό προς τόν Εύρώταν, ύπάρχει φάραγξ άπίτομος και βαθύτα 50 ποδών και επ' αύτης ήν όκοδομημένον τεύχος των ρωμαϊκών χρόνων. Ήπι δέ του ποταμού ήν γέφυρα ής σώζονται τά λείψανα, τό δέ θεάτρων τό εκ των ρωμαϊκών χρόνων κείμενον πέραν του ποταμού και της πόλεως, μόνον εκ της θέσεως έγνωρίσαμεν, καθότι ούδέ ίχνος βλέπει τις σήμεραν, οι κάτοικοι της νέας Σπάρτης μετεχειρίσθησαν ως λατομετα τά έδώλια του θεάτρου. Έντευθεν Ισταμένος τις έχει μεγαλοπρεπεστάτην θέα του Ταύγέτου και σύνολα μαγευτικήν φύσιν, τήν κοιλάδα του Εύρώτα και τήν καταφύτον πεδιάδα τήν μεταξύ των έρειπίων της Σπάρτης και του Μιστρα.

Ο Μιστρας άπέχει 1 περίπου ώραν των έρειπίων της Σπάρτης πρός δυσμάς και κείται επί κατωφερείας όρους κρημνώδους και άποτόμου. επί της κορυφής του όρους ύπάρχει φρουρίον έχον πυργους αρχαίας κατασκευής, ή δέ πρός τό νότιον του φρουρίου πλευρά αύτου είνε διεσχισμένη εκ σεισμού ως φαίνεται. Τό όρος ταύτο

είνε μέρος του Ταύγέτου και κατό τας ύπερείκας αύτου βέει ό Παντελεήμων βύαξ άφθονος, χωρίζων τήν πόλιν από των δύο αύτης προαστείων, και επί του βύακος ύπάρχει γέφυρα συνενούσα τας δύο αύτου όχθας.

Πρός τό άνώτατον μέρος της πόλεως σώζονται παλαιά οικήματα Γοθικής κατασκευής, έν οις φηκουν ως φαίνεται οι επί των Αυτοκρατορών της Κωνσταντινουπόλεως δεσπόται της Σπάρτης.

Μεταξύ των άξιολογημένων πόλεων είνε αι Αμύκλαι, περίφημοι καταστάσαι δια τόν εκει εκ χρυσού και έλέφαντος θρόνον του Αμυκλίου Απολλωνος, έργον Βαθυκλέους του Μάγνητος έν προσέφερον οι Σπαρτιάται εις τόν θεόν, άπέχουσι της Σπάρτης ως είκοσι στάδια πρός μεσημβριαν, όλιγον άπωτέρω της δεξιάς όχθης του Εύρώτα. Εκτίσθησαν δ' υπό Αμύκλα του Λακεδαιμονος ως άνόμεζον αύται άφ' έαυτου. Έν Αμύκλαις εκτός του μεγαλοπρεπούς θρόνου του καλοσαίου άγάλματος του θεού τουτου περιείχοντο και τά άγάλματα και των πλείστων άλλων θεοτήτων των Δωριέων. Αί γυναίκες της Σπάρτης ύφαινον κατό έτος χιτώνα δια τόν Αμυκλαϊον Απολλωνα και άνόμεζον χιτώνα τό οικημα έν ψ ειργάζοντο. Ήπι της θέσεως των Αμυκλών κείται νυν τό χωρίον Σκλαβοχώρι καλούμενον, ένθα εύρέθησαν λείψανά τινα, ως τεμάχια κίωνων, επιγραφαι και άλλα, αλλά πάντα είνε Ρωμαϊκής εποχής. Ο Leak ως και ό Curtius θεωρούσι τήν Αγίαν Κυριακήν (λόφον 1 ώραν μακράν της Σπάρτης και 1/4 του Σκλαβοχωρίου) ως τόν ναόν του Αμυκλαϊου Απολλωνος. Ήπι της νυν εκκλησίας της Αγίας Κυριακής είδομεν πολλούς λίθους μεγάλους άπελεγίητους, οι όποιοι έχρησάμευον δια τό περιτείχημα του ναού, πολλά θραύσματα άγγελίων ελληνικής εποχής ως και μίαν μεγάλην πλάκα επί του τοίχου έντεταχισμένην με επιγραφήν λίαν εξηλειμμένην και δυσανάγνωστον, ής ήδυνήθην να αναγνωσώ τά εξής γράμματα :

ΔΕΣΙΜΑΧΟΥ
ΟΥΝΕΚΘΕΟΚΗΠΡΕΟΣ
ΑΠΡΟΚΗΠΡΟΓ
ΙΑΤΑ.

Κατό τήν γνώμην του καθηγητου Saige πιθανώτερον είνε να παραδεχώμεν ότι ένταύθα ήτο ναός του Αμυκλαϊου Απολλωνος δια δύο λόγους, πρώτον ότι τό έδαφος ένταύθα είνε έσπαρμένον με πλήθος Έλληνικών άγγελίων και δεύτερον ένεκα της λαμπροτάτης αύτου τοποθεσίας, διότι τό Σκλαβοχώρι δέν δύναται να πείση ήμας άρκούντως, ένεκα του χθαμαλού έδάφους εφ' ου κείται τό νυν χωρίον, ότι επ' αύτου φικοδόμητο μεγαλοπρεπής ναός μετά κλισσαίου άγάλματος.

Έν Σπάρτη έπεσκέφθημεν τό αρχαιολογικόν μουσειον, δι' όφείλεται μέγας έπαινος τή καθηγητή του αύτόθι Γυμνασίου και έφόρψ των αρχαιοτήτων κ. Μάτσα δια τήν καλήν κατάταξιν και περιποίησιν των αρχαιοτήτων. Ήπίσης έπεσκέφθημεν και ψηφώδετον έδαφος καλόν ρωμαϊκών χρόνων, όπερ ήγοράσθη ως είπον ήμιν παρό της Αρχαιολογικής Έταιρίας άντι 15 χιλιάδων δραχμών, παριστάνει δέ τήν Εύρώπην επί ταύρου μετά δύο έρώτων ένθεν και ένθεν, έν ψ ό πρός δεξιάν εφθάρη ήδη κατό τό άνω ήμισυ πλησίον τουτου και άπέναντι εύρέθη πρό όλιγων έτών έτερον ψηφώδετον, όπερ δέν ήδυνήθημεν να ιδώμεν, διότι μένει εισίτι τεθαμμένον ένεκα της ύπερόγκου αξίας ήν ό ιδιοκτήτης ζητεί.

Ως αναφέρει ήμιν ό Leak πλησίον του χωρίου Βαφιά (αρχαία Φαράι) κειμένου παρό τας όχθας του Εύρώτα 45 λεπτά από του Σκλαβοχωρίου είδεν έρείπια ύπογείου τινός, διαματίου όμοίου του των Μυκηνών. Ήνα εύραμεν τό χωρίον Βαφιά πολλας ώρας και πολλους κόπους έδαπανήσαμεν, καθότι—πραγμα παραδόξον—ούδεις εκ του παρακειμένου χωρίου έγνωρίσεν αύτό εΐτε τοιούτον τι ύπόγειον διαματίον είχον ιδεί. Μετά πολλας περιπλανήσεις λίαν κεκηνηότες και νήστεις από πρωίας εύρομεν τέλος χωρικόν τινα, όστις άδήγησεν ήμας επί της κορυφής λόφου τινός, ένθα μας έδειξεν όπήν, ήτις, ως μας ειπε, γνωρίζει εκ παραδόσεως ότι φέρει ύπογείως μέχρι του χωρίου Βαφιά, άπίστασιν 10 λεπτών της ώρας. Πράγματι δέ είδομεν εκει μεγάλους όγκους λίθων ως ό Leak είδεν ένταύθα, δυστυχώς όμως μετεχειρίσθησαν και αύτους εις τας άνόγκας των οι κάτοικοι του χωρίου και δέν σώζονται πλέον ειμή 4 εξ αύτων. Έλησημόνησα ν' αναφέρω ότι επί της κορυφής του λόφου τουτου ήσαν κεκρυμμένοι 8 άνθρωποι άπλισμένοι, οι όποιοι, ως μοι είπεν ό οδηγός ήμων, ήσαν φυγόδικοι και δια νεύματος μας ύπέδειξεν ότι πρέπει τάχιστα ν' απέλθωμεν. Εύτυχώς έπρολάβαμεν πρό του να συνεννοηώσι μεταξύ των και άνεχωρήσαμεν και ούτω διεφύγομεν προφανή κίνδυνον, άν όχι της ζωής, τουλάχιστον των χρημάτων ήμων.

Σκοπόν είχομεν από Σπάρτης να όδεύσαμεν πεζή δια της Μεγαλοπόλεως, Τριπόλεως εις Μυκήνας, και δια Ναυπλίου να επιστρέψωμεν εις Αθήνας, άλλ' ή χιών κατέκλυσε τας κορυφάς των όρέων και απέκλεισε τας διόδους αύτας, ώστε να καταστή ή τοιαύτη δια ξηρής πορείας άδύνατος, έν ψ έπρεπε και γυμνόποδες να διέλθωμεν ούχι όλίγους χειμάρρους, διό ήναγκάσθημεν και πάλιν να καταδώμεν εις τό Γύθειον. Εύτυχώς ή ώρα του άπόπλου του άτμοπλοίου ήτον έγγύς, ώστε επ' όλιγον μόνον

ἀπηλάσσομεν νῦν τῆς ξενείας τοῦ γνωστοῦ ξενοδοχείου.

Ἀθήναι.

Π. Γ. ΚΙΣΤΡΟΜΕΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον ἀγγέλιέ τις ὅτι ὁ φίλος του Κ. . . ἀπέθανεν ἐν Πάτραις.

— Ἀδύνατον, ἀναφωνεῖ ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐγὼ εἶχα γράμμα του πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ ἂν ἐπάβαινε ἐνα τέτιο πρᾶγμα, βεβαίως θὰ μοῦ τὸ ἔγραφε.

* *

Ὁ φιλόργυρος Μ* ἐξήρχετο πρὸ ἡμερῶν μετὰ τινος φίλου του ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου εἶχεν ἀκούσει συγκινητικὸν λόγον περὶ φιλανθρωπίας. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ πλῆθος ἐπαιτῶν ἔτεινον μεθ' ἑκείων τὰς χεῖρας, εἰς ἃς ἕκαστος τῶν ἐξερχομένων ἔριπτε κατ' ἀρέσκειαν. Μόνος ὁ Μ* ἔμεινεν ὄλιως ἀνάληγτος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ φίλος του τὸν κατέκρινε διὰ τοῦτο

— Νὰ σοῦ 'πῶ, λέγει ὁ φιλόργυρος, αὐτὸ τὸ κῶλυ ἴσα ἴσα γιὰ νὰ μὴ παραβῶ τοὺς λόγους τοῦ Ἐυαγγελίου

— Ἄ! αὐτὴ δὲ ἡ εἰρωνεῖα καταντᾷ πλέον ἀηδία!

— Ἀκουσε 'δὲ λοιπόν, νὰ σοῦ 'πῶ δὲν λέγει τὸ Ἐυαγγέλιον: μὴ κᾶμνεις εἰς τὸν ἄλλον, ὅ, τι δὲν θέλεις νὰ κᾶμνουν καὶ εἰς ἐσὲ οἱ ἄλλοι;

— Ἐ! λοιπόν;

— Ἐγὼ δὲν θέλω νὰ μοῦ κᾶμνουν ἐλεημοσύνη, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν κᾶμνω κι' ἐγὼ εἰς κανένα!

* *

Παρίσταντο ἐν τῷ θεάτρῳ τραγωδία τις τοῦ ποιητοῦ Μ* παρόντος εἰς τὴν παράστασιν. Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο δικαστής, ὅστις εἰς τὴν δευτέραν πράξιν ἐκλινε τὴν κεφαλὴν, ἀποκοιμηθεὶς βαθύτατα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ ποιητὴς ἐγείρεται καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν παρακαθήμενον θεατὴν λέγει:—Κύτταξέ τον! νομίζει πῶς εὐρίσκειται εἰς συνεδρίαιον τοῦ δικαστηρίου!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ δυστυχία εἶνε τὸ μόνον βάρος, ὅπερ ἀπείθαινε τόσῳ μάλλον βαρύτερον ὅσα πλειότεροι εἶνε οἱ φέροντες αὐτό.

Ὅταν τις δὲν πολυῖ νὰ εἴπῃ ἢ, τι σκέπτεται, καταντᾷ νὰ μὴ σκέπτεται παρὰ μόνον ὅ, τι πολυῖ νὰ εἴπῃ.

Διὰ τῆς ἐκδικήσεως γίνεσαι ἴσος πρὸς τὸν ἐχθρόν σου, διὰ τῆς συγγνώμης γίνεσαι ἀνώτερος αὐτοῦ.

Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς δυστυχίας ὑπάρχει μέτρον τι λίαν εὐκόλον, ὅπερ σπανίως δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ. Εὐθὺς ὡς δυσάρεστόν τι συμβῆ ἡμῖν ὀφείλομεν νὰ ἐρωτῶμεν: Ἄρα γε θὰ τὸ ἐνθυμούμαι ἀκόμη μετὰ ἐν ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν; Καὶ κατὰ τὴν ἀποχὴν ἐκείνην θὰ ἔχη ἄρα γε τὸ γεγονός τοῦτο ἐπίδρασιν τινα ἐπὶ τῆς ζωῆς μου; Ἐὰν ἡ ἀπόκρισις εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτάς εἶνε καταφατικὴ, δυνάμεθα νὰ κἀλέσωμεν τὸ συμβῆν ἡμῖν δυστυχίαν. Ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ μεριμνήσωμεν περὶ αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ στατιστικὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπάρχουσι νῦν 756 ἐργαστάσια βάρβακος. Ἐκ τούτων 439 εἰσὶν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Πολιτείαις, 139 ἐν ταῖς κεντρικαῖς, 161 ἐν ταῖς μεσημβριναῖς καὶ 17 ἐν ταῖς δυτικαῖς. Ἐπασχολοῦνται ἐν πάσι κεφάλαια 208,280,346 δολλαρίων, αἱ δὲ ἀδρακτοὶ ἀνέρχονται εἰς 10,653,435.

Ἐν ταῖς ἐργαστασίαις τοῦ βάρβακος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐργάζονται 174,659 ἀτομα, ἐξ ὧν 84,539 γυναῖκες μὴ ὑπερβάσαι τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος καὶ 13,213 ὑπερβάσαι τὴν ἡλικίαν ταύτην.

~ ~ ~

Συνέστη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Λονδίνῳ θρησκευτικὴ αἵρεσις αὐτοκαλουμένη «Peculiar people», τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοοῦσι νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὰνδιδίτι, ὡς λέγουσιν, «οὐδαμοῦ τῶν Ἁγίων γραφῶν σημειοῦται ὅτι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπεκαλοῦντο ἐν ταῖς ἀσθενείαις των τοὺς ἰατρούς». Ὅταν δὲ μέλος τι τῆς αἵρέσεως ἀσθενῇ, τὰ λοιπὰ προσεύχονται ἀπλῶς ὑπὲρ τῆς ἰάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναμένουσι.

Ἀνακριτὴς τις ἐξακριβώσας ὅτι ὁ θάνατος τῆς θυγατρὸς μέλους τινὸς τῆς «Peculiar people» προήλθεν ἐξ ἐλλείψεως περιποιήσεως καὶ νοσηλείας, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἴσως μὲν κατορθώσῃ αὕτη νὰ προστατεύσῃ τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς ἡλιθιότητος τῶν γυνέων των, ἀλλὰ πῶς θὰ πειθαναγκάσῃ τοὺς ἐνηλίους ἀσθενοῦντας νὰ προσκαλέσωσιν ἰατρὸν καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρησθέντα φάρμακα;